

Udskriftsdato: 10. januar 2026

VEJ nr 10071 af 15/12/2023 (Gældende)

Vejledning om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesvejledningen)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin.,
Direktoratet for Kriminalforsorgen, j.nr. 23-61-0093

Vejledning om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesvejledningen)

Kapitel 1

Indledning

1. Løsladelse sker efter endt strafudståelse eller i forbindelse med prøveløsladelse, straffabrydelse eller benådning, jf. straffuldbyrdeleslovens § 79, stk. 1.

Spørgsmålet om, hvornår der kan ske prøveløsladelse, vilkårene herfor m.v. er reguleret i straffelovens §§ 38-42.

Efter straffuldbyrdeleslovens § 80, stk. 1, skal afgørelse om prøveløsladelse – hvis den straf, der fuldbyrdes, efter straffelovens § 38, stk. 1, giver mulighed for prøveløsladelse af dømte, der udstår tidsbestemt fængselsstraf – træffes på et sådant tidspunkt, at en eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af 2/3 af straffen. Ved spørgsmål om prøveløsladelse af livstidsdømte efter straffelovens § 41, stk. 1, skal afgørelse om prøveløsladelse træffes på et sådant tidspunkt, at eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af 12 år af straffetiden.

2. Straffuldbyrdeleslovens § 79, stk. 2, indeholder en bestemmelse om, at justitsministeren fastsætter nærmere regler om tidspunktet for løsladelsen og om adgang til en kortere fremrykning af dette tidspunkt, herunder i tilfælde, hvor en fremrykning er begrundet i væsentlige beskæftigelsesmæssige, sociale eller andre særlige hensyn.

Efter straffuldbyrdeleslovens § 80, stk. 2, fastsætter justitsministeren regler om behandlingen af sager om prøveløsladelse, herunder om pligt til fornyet afgørelse af spørgsmålet om prøveløsladelse fra straf af fængsel på livstid senest 1 år efter en afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse eller genindsættelse til udståelse af sådan straf.

Efter straffuldbyrdeleslovens § 89 skal bl.a. spørgsmålet om prøveløsladelse jævnligt tages op til overvejelse, uanset om den indsatte anmoder herom. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om denne pligt til sagsbehandling.

Efter straffelovens § 44 kan justitsministeren fastsætte regler om adgangen til at klage over afgørelser, der bl.a. er truffet efter §§ 38-41, herunder om, at afgørelserne ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om klagefrist, behandling af klagesager og opsættende virkning af klager.

3. Bekendtgørelse om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesbekendtgørelsen), er udstedt i medfør af disse bestemmelser og indeholder regler om løsladelsestidspunkt, fremrykning af løsladelsen, sagsbehandling, kompetenceregler m.v. for så vidt angår sager om løsladelse efter endt strafudståelse og løsladelse på prøve. Bekendtgørelsen indeholder også regler om løsladelse af dømte, der udstår straf på bopælen under intensiv overvågning og kontrol efter straffuldbyrdeleslovens kapitel 13 a. Der henvises til kapitel 11 nedenfor. Bekendtgørelsen indeholder herudover regler om adgangen til at påklage visse af kriminalforsorgsområdernes afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen, herunder regler om klagefrist og opsættende virkning af klager. Endvidere er udstedt cirkulære om behandling m.v. af sager, hvor afgørelse om prøveløsladelse træffes af Direktoratet for Kriminalforsorgen efter indstilling fra kriminalforsorgsområdet. Cirkulæret indeholder bestemmelser om ”papirgangen” i disse sager. Opmærksomheden henledes i øvrigt på Direktoratet for Kriminalforsorgens tjeklister og vidensbøger vedrørende prøveløsladelse.

Spørgsmålet om løsladelse ved benådning og straffafbrydelse er reguleret i henholdsvis bekendtgørelse om udsættelse med fuldbyrdelsen af fængselsstraf og om den administrative behandling af sager om benådning og bekendtgørelse om tilladelse til straffafbrydelse.

Kapitel 2

Prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1 (indsatte, der udstår tidsbestemt straf)

Regelgrundlaget

4. Efter straffelovens § 38, stk. 1, kan løsladelse på prøve finde sted, når 2/3 af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået. Løsladelse på prøve kan dog ikke ske med hensyn til den ubetingede del af en dom efter straffelovens § 58, stk. 1 (kombinationsdom).

Forberedelse af spørgsmålet om løsladelse på prøve

5. Prøveløsladelse er forudsat som et regelmæssigt led i fuldbyrdelse af fængselsstraffe på 2 måneder og derover.

I nogle tilfælde er det imidlertid oplagt, at prøveløsladelse ikke skal ske.

I andre tilfælde, hvor det er tvivlsomt, om prøveløsladelse skal ske, påhviler det kriminalforsorgsområdet løbende, så vidt det er muligt, at overveje og iværksætte tiltag, som kan bidrage til, at der skabes en situation, hvor betingelserne for prøveløsladelse er til stede. Udover kontakten med den indsatte selv vil det almindeligvis være relevant, at kriminalforsorgsområdets personale fører en eller flere samtaler med de pårørende bl.a. med henblik på at skabe større klarhed om familiemæssige eller andre problemer, der er knyttet til selve afsoningen og den senere løsladelse og eventuelle tilsynsforløb. Som et væsentligt led i forberedelsen af løsladelsen kan indgå, at der aflægges besøg i den indsattes hjem enten af kriminalforsorgsområdets personale eller af et andet kriminalforsorgsområde, som eventuelt skal føre tilsyn med den indsatte. Besøg af kriminalforsorgsområdets personale bør i almindelighed foretrækkes i tilfælde, hvor nærmere oplysninger om hjemlige forhold skønnes at have betydning ikke alene for tilsynsarbejdet efter løsladelsen, men også for arbejdet med den indsatte under afsoningen og for forberedelsen af løsladelsen. Besøg af et eventuelt andet kriminalforsorgsområde kan navnlig være hensigtsmæssigt i tilfælde, hvor vedkommende kriminalforsorgsområde kender hjemmet i forvejen fra en tidligere personundersøgelse, tidligere tilsyn eller fra kontakt med hjemmet under den indsattes forudgående varetægtsfængsling eller afsoning.

Utilrådelighedsvurderingen m.v.

6. Efter straffelovens § 38, stk. 4, forudsætter prøveløsladelse, at den dømtes forhold ikke gør prøveløsladelse utilrådelig. Dette betyder, at der ikke må foreligge en væsentlig risiko for recidiv til ikke-bagatelagtig kriminalitet, som ikke formodes at kunne begrænses ved tilsyn og eventuelle særvilkår. Det er en forudsætning, at betingelserne for prøveløsladelse er til stede, både når afgørelsen om prøveløsladelse træffes, og når prøveløsladelse faktisk skal ske.

Om kriminaliteten kan betragtes som bagatelagtig beror på en konkret vurdering. I denne vurdering indgår kriminalitetens art, tidligere kriminalitet og den indsattes personlige forhold. Længden af den straf, som kan idømmes, vil ikke i sig selv være afgørende for, om kriminaliteten kan betragtes som bagatelagtig, men vil sammen med kriminalitetens art være et moment, der indgår i vurderingen. Det bemærkes, at voldskriminalitet, uanset straffens længde, ikke betragtes som bagatelagtig kriminalitet.

Afgørelsen om prøveløsladelse skal, når sagen er tilstrækkeligt oplyst, træffes ud fra en samlet afvejning af alle omstændigheder, som taler enten for eller imod prøveløsladelse. Ved denne vurdering skal der i alle tilfælde foretages en konkret og aktuel utilrådelighedsvurdering, hvor der tages stilling til, hvor stor vægt de forskellige omstændigheder skal tillægges i den aktuelle sag. Der er således ikke mulighed for at fastlægge, at visse momenter altid vil føre til, at prøveløsladelse enten meddeles eller nægtes.

Visse momenter vil dog typisk indgå med særlig vægt:

7. Antallet af tidligere løsladelser og betingede domme. Afslag vil kunne komme på tale, hvis der inden for de seneste år har foreligget flere løsladelser eller betingede domme med tilbagefald til ny kriminalitet, uden at man dog tillægger en betinget dom helt samme negative vægt som en forudgående prøveløsladelse.

Afslag vil kunne komme på tale, selvom den indsatte ikke tidligere har været prøveløsladt. Der sigtes herved navnlig til personer, der under en tidligere tilsynsperiode i henhold til betinget dom, samfundstjenestedom, behandlingsdom eller lignende har udvist en udtalt grad af manglende vilje til samarbejde med kriminalforsorgsområdet, jf. vejledning om tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte m.v., kapitel 2, pkt. 3 og 4.

8. Den indsatte forhold under tidligere tilsynsperioder. Der lægges vægt på, hvor hurtigt den indsatte er recidiveret efter den sidste løsladelse. Endvidere lægges vægt på den indsatte forhold til kriminalforsorgsområdet, herunder foreliggende erfaringer med hensyn til gennemførelse af tilsynsforanstaltninger.

9. Den nu foreliggende løsladelsessituation. Prøveløsladelse vil – selvom at de under pkt. 7 og 8 nævnte momenter isoleret set måtte føre til afslag – kunne komme på tale, hvor der skønnes at foreligge en særlig gunstig løsladelsessituation, f.eks. med hensyn til arbejds-, opholds- eller uddannelsesmuligheder, den indsatte forhold til pårørende m.v., og/eller at der under den aktuelle strafudståelse må antages at være sket en væsentlig holdningsændring hos den indsatte, som mindsker risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet.

Omvendt vil afslag kunne komme på tale, hvis der foreligger en særlig dårlig løsladelsessituation med deraf følgende forhøjet recidivrisiko, også selv om de under pkt. 7 og 8 nævnte momenter isoleret set ville have ført til en positiv afgørelse. Ved vurderingen af løsladelsessituationen kan en verserende sag, der kan forventes at føre til fængselsstraf, medføre afslag, hvis det skønnes, at en forestående fængselsstraf vil forværre den pågældendes mulighed for social tilpasning og dermed forværre løsladelsessituationen. I disse sager vil der ofte være et særligt behov for tilsyn, hvis der træffes afgørelse om prøveløsladelse.

Det understreges, at de under pkt. 7, 8 og 9 anførte forhold skal indgå med lige stor vægt i utilrådelighedsvurderingen.

I vurderingen af, om prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, bør finde sted, indgår andre momenter end de ovenfor nævnte, herunder bl.a. følgende:

10. Ung alder. For unge indsatte (under 21 år) vil prøveløsladelse kunne komme på tale, uanset at en samlet vurdering af de øvrige nævnte momenter taler herimod. Det er dog en forudsætning, at der ikke har foreligget væsentlige problemer under afsoningen/en eventuel varetægtsfængsling, som bør føre til afslag, jf. pkt. 12 nedenfor. Det vil endvidere normalt være en forudsætning for prøveløsladelse, at den indsatte har haft en god udslusning i form af udgang til f.eks. familien samt eventuelt frigang til uddannelse eller arbejde og eventuelt udstationering, før prøveløsladelse finder sted. Det er desuden som hovedregel en forudsætning for prøveløsladelse, at den unge har en god løsladelsessituation i form af uddannelse, arbejde, behandling eller anden aktivitet, der skønnes at kunne styrke den unges mulighed for at leve

et liv uden kriminalitet. I den forbindelse bemærkes i øvrigt, at den unge herudover skal have passende ophold og arbejde eller andet underhold, hvilket er et krav i alle prøveløsladelsessager.

11. Kriminalitetens art. Kriminalitetens art vil have en vis betydning for bedømmelsen af risikoen for ny kriminalitet. Risiko for tilbagefald til personfarlig kriminalitet vil med større vægt tale mod prøveløsladelse end risiko for tilbagefald til (ikke professionel) berigelseskriminalitet.

12. Forhold under indsættelsen. Den indsatte forhold under indsættelsen (afsoningen og en eventuel varetægtsfængsling) skal tillægges vægt, i det omfang disse kan give anledning til at formode, at der er risiko for recidiv til fornyet kriminalitet.

Det er ikke muligt udtømmende at opregne, hvilke forhold under afsoningen og en eventuel varetægtsfængsling der kan være af relevans, men i det følgende nævnes nogle forhold af særlig relevans, som typisk med betydelig vægt vil tale imod prøveløsladelse, medmindre den indsatte efterfølgende har undergået en betydelig holdningsændring, gennemført misbrugsbehandling, adfærdskorregerende behandling eller lignende:

- Ny kriminalitet begået under afsoningen/en eventuel varetægtsfængsling, herunder
 - ny kriminalitet i form af undvigelse fra institutionen/ledsaget udgang,
 - ny kriminalitet begået under ledsaget eller uledsaget udgang,
 - ny kriminalitet begået under undvigelse fra institutionen/ledsaget udgang eller udeblivelse fra uledsaget udgang,
- grove disciplinære forhold, f.eks. i form af voldelig adfærd eller stofmisbrug og lignende,
- konfrontationssøgende adfærd over for personalet, hvorved den indsatte har demonstreret manglende vilje til at ophøre med kriminel adfærd.

Også f.eks. misbrug af udgang i andre tilfælde end de ovenfor nævnte, f.eks. manglende overholdelse af de vilkår, der er fastsat for udgangen, kan indgå i utilrådelighedsvurderingen i det omfang, at disse giver anledning til at formode, at der er risiko for fortsat kriminel adfærd og dermed recidiv til fornyet kriminalitet.

Når forhold under afsoningen/en eventuel varetægtsfængsling rejser relevant tvivl om, hvorvidt der kan ske prøveløsladelse, bør det overvejes, om den indsatte bør deltage i og kan profitere af et eller flere adfærdskorregerende behandlingsprogrammer og/eller i misbrugsbehandling for at nedsætte risikoen for ny kriminalitet, før der kan ske prøveløsladelse.

For indsatte, der er dømt for partnervold eller partnerdrab eller forsøg herpå, skal det tillægges vægt, om den indsatte har deltaget i relevant behandling for voldsadfærd. Det vil således tale imod prøveløsladelse, hvis den indsatte ikke har deltaget i behandling, men det vil ikke være en forudsætning for prøveløsladelse. Manglende deltagelse i relevant behandling for voldsadfærd kan ikke i sig selv indgå i utilrådelighedsvurderingen, såfremt det beror på forhold i kriminalforsorgen.

Såfremt den indsatte har indsmuglet, besiddet eller i øvrigt rådet over en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr samt tilhører hertil i strid med genstandsbekendtgørelsen, skal dette ligeledes indgå i utilrådelighedsvurderingen, hvis forholdet kan give anledning til at formode, at det vil være utilrådeligt at prøveløslade den indsatte. Hvorvidt dette er tilfældet, vil bero på en konkret og aktuel vurdering af samtlige omstændigheder i sagen, jf. pkt. 6-12 ovenfor og pkt. 13-14. Formodningen kan bl.a. foreligge ved besiddelse af en mobiltelefon mv. i arresthus eller lukket fængsel. Ved vurderingen af et sådant tilfælde skal det indgå, om besiddelsen mv. og dermed det strafbare forhold er sket på et tidspunkt, hvor prøveløsladelse var nært forestående, og hvor mange gange den indsatte har været i

besiddelse af en mobiltelefon mv. under indsættelsen. Det gælder endvidere, at formodningen vil være til stede, hvis kriminalforsorgen fra politiet har modtaget oplysninger om, at den indsatte i forbindelse med besiddelsen af mobiltelefonen mv. har anvendt denne til planlægning af fornyet kriminalitet. Det samme gælder, hvis den indsatte tidligere under nuværende eller forudgående indsættelse har været i besiddelse af en mobiltelefon mv., og det f.eks. på baggrund af oplysninger fra politiet blev konstateret, at mobiltelefonen mv. blev anvendt til planlægning af fornyet kriminalitet.

13. Tilknytning til en gruppe af personer, der tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet. Det vil ved vurderingen af, om prøveløsladelse bør finde sted med betydelig vægt tale imod prøveløsladelse, hvis politidirektøren i forbindelse med kriminalforsorgens høring over spørgsmålet om prøveløsladelse, jf. løsladelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2, 1. pkt., har oplyst, at en indsat, der ikke er udvist ved dom, har tilknytning til en gruppe af personer, der tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, jf. den politiske aftale af 24. marts 2017 om Bandepakke III. Det bemærkes i den forbindelse, at spørgsmålet om, hvorvidt en indsat har tilknytning til en gruppe af personer, der tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, beror på en politifaglig vurdering. Det bemærkes i øvrigt, at vurderingen af, om prøveløsladelse bør finde sted, beror på en konkret vurdering af alle sagens momenter, jf. herved også løsladelsesvejledningens pkt. 6.

Ovennævnte skærpede utilrådelighedsvurdering gælder dog ikke, hvis den pågældende er dømt efter straffelovens § 81 a og forud for løsladelsen har deltaget i et af kriminalforsorgen fastsat program med henblik på at forebygge ny ligeartet kriminalitet (navnlig et exit-forløb). Tilsvarende gælder for indsatte med tilknytning til en gruppe af personer, der tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, hvis den pågældende – uden at være dømt efter straffelovens § 81 a – forud for løsladelsen har deltaget i det nævnte programforløb. Bemærkningerne vedrørende deltagelse i et af kriminalforsorgen fastsat program skal ses i lyset af bestemmelserne i straffelovens § 38, stk. 6, og § 41, stk. 4 (lovændring i 2017). Der henvises i øvrigt til pkt. 14 nedenfor, hvor denne ordning er nærmere beskrevet.

14. Personer dømt efter straffelovens § 81 a eller for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser. Ved en ændring af straffeloven (lovændring i 2017) er der i straffelovens § 38, stk. 6, og § 41, stk. 4, indsat en bestemmelse, hvorefter løsladelse på prøve af en person, som er dømt efter straffelovens § 81 a, og som ikke er udvist ved dom, desuden forudsætter, at den pågældende har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny ligeartet kriminalitet. Tilsvarende gælder ved løsladelse på prøve af en person, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens kapitel 12 eller 13 omhandlede forbrydelser, og som ikke er udvist ved dom, og hvor særlige omstændigheder ikke taler imod fastsættelsen af det pågældende program. Det er i lovbemærkningerne anført, at dette vil gælde, uanset om der i forbindelse med pådømmelsen er fastsat en tidsbestemt straf, eller den pågældende er idømt fængsel på livstid.

I lovbemærkningerne er det anført, at den tidligere regering i oktober måned 2016 fremlagde en national handlingsplan om forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikaliserings. Handlingsplanen indeholder et forslag om, at prøveløsladelsesreglerne skærpes, således at prøveløsladelse af indsatte, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.), forudsætter, at den indsatte forud for løsladelsen har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny ligeartet kriminalitet. Lovændringen gennemfører på dette punkt handlingsplanen fra oktober 2016 om forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings.

Det følger af lovbemærkningerne, at ordningen vil finde anvendelse, uanset hvilken af bestemmelserne nævnt i straffelovens § 81 a, den indsatte er dømt for overtrædelse af. På samme måde vil den foreslåede

ordning finde anvendelse, uanset hvilken af bestemmelserne i straffelovens 12. eller 13. kapitel, den indsatte er dømt for overtrædelse af. Ordningen vil ligeledes finde anvendelse, uanset baggrunden for den kriminalitet, som den indsatte er dømt for. Ifølge lovbemærkningerne er det således ikke en betingelse, at den pådømte kriminalitet udspringer af f.eks. religiøs ekstremisme, eller at den indsatte er radikaliseret. Det afgørende er således alene, at der er tale om en indsat, som er dømt efter straffelovens § 81 a, eller for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, og som ikke er udvist ved dom.

Det følger endvidere af straffelovens § 40 a, stk. 7, at bestemmelsen i straffelovens § 38, stk. 6, finder tilsvarende anvendelse i forbindelse med prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a. Bestemmelsen i straffelovens § 38, stk. 6, finder endvidere tilsvarende anvendelse i forbindelse med prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2.

Det vil ifølge lovbemærkningerne være op til kriminalforsorgen at fastsætte et relevant program for den indsatte under hensyntagen til bl.a. karakteren af den pådømte kriminalitet og den dømtes forhold i øvrigt.

I forhold til indsatte dømt efter straffelovens § 81 a, vil et relevant program ifølge lovbemærkningerne navnlig kunne bestå af et exit-forløb med henblik på at få den indsatte til at forlade en rocker- eller bandegruppering m.v.

I forhold til indsatte dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, hvor kriminaliteten udspringer af religiøs ekstremisme, vil et relevant program ifølge lovbemærkningerne navnlig kunne være et afradikaliserings-forløb med henblik på at få den dømte ud af et radikaliseret eller ekstremistisk miljø.

Det forudsættes ifølge lovbemærkningerne i alle tilfælde, at den indsatte deltager i programmet fastsat af kriminalforsorgen på aktiv og tilfredsstillende vis. Dette indebærer ifølge lovbemærkningerne bl.a., at det ikke er tilstrækkeligt, at den indsatte blot møder op til det fastsatte program, hvis ikke den pågældende i øvrigt er deltagende og viser interesse for det fastsatte program samt giver udtryk for en reel intention om at forlade henholdsvis den relevante rocker- eller bandegruppering mv. eller det radikaliserede eller ekstremistiske miljø. Kriminalforsorgen vil skulle foretage en konkret vurdering heraf i forbindelse med afgørelse af spørgsmålet om prøveløsladelse.

Med henblik på at undgå misbrug forudsættes det ifølge lovbemærkningerne, at programforløbet skal være påbegyndt så længe før tidspunktet for prøveløsladelsen, at det er muligt at vurdere den indsattes reelle intention mv. Hvis den indsatte ikke har deltaget i det fastsatte programforløb på tilfredsstillende vis, bl.a. ved at den pågældende i forbindelse med forløbet ikke har givet udtryk for en reel intention om at forlade henholdsvis den relevante rocker- eller bandegruppering mv. eller det radikaliserede eller ekstremistiske miljø, vil vedkommende ikke kunne prøveløslades.

Det følger af lovbemærkningerne, at det programforløb, som kriminalforsorgen fastsætter, vil kunne afvikles under inddragelse af eksterne aktører, herunder f.eks. politiet eller en kommune.

Der henvises til Direktoratet for Kriminalforsorgens tjeklister og vidensbøger vedrørende prøveløsladelse for så vidt angår de nærmere regler om de nævnte programmer, herunder hvilke elementer forløbene består af, og hvor lang tid inden tidspunktet for den eventuelle prøveløsladelse programforløbet skal iværksættes mv., samt hvilke omstændigheder kriminalforsorgen vil skulle lægge vægt på i forbindelse med vurderingen af, om den indsatte har deltaget i programforløbet på tilfredsstillende vis.

Det følger af lovbemærkningerne, at ordningen efter straffelovens § 38, stk. 6, og § 41, stk. 4, om deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen som forudsætning for prøveløsladelse, ikke finder anven-

delse i forhold til prøveløsladelse af udenlandske indsatte, som afsoner en tidsbestemt straf eller fængsel på livstid, og som er udvist ved dom og kan udsendes af landet i forbindelse med løsladelsen. Dette indebærer ifølge lovbemærkningerne, at udenlandske indsatte, som er udvist ved dom, fortsat vil kunne prøveløslades i overensstemmelse med de almindelige regler herom, hvis udsendelsen må forventes at kunne effektueres i praksis. Ifølge lovbemærkningerne vil den foreslåede ordning om deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen som forudsætning for prøveløsladelse således finde anvendelse i forhold til prøveløsladelse af udenlandske indsatte, som er udvist ved dom, men hvor der ikke er udsigt til, at udsendelsen af den pågældende kan effektueres i praksis.

I forhold til personer dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser følger det af straffelovens § 38, stk. 6, og § 41, stk. 4, at ordningen om deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen som forudsætning for prøveløsladelse finder anvendelse, hvis ikke særlige omstændigheder taler herimod. Hvis der foreligger særlige omstændigheder, vil kriminalforsorgen således ifølge lovbemærkningerne kunne undlade at fastsætte et programforløb, som den dømte skal deltage i, med den konsekvens, at den indsatte vil kunne prøveløslades uden forud herfor at have deltaget i et sådant forløb. Ifølge lovbemærkningerne er det således Justitsministeriets opfattelse, at der vil kunne forekomme situationer, hvor der efter en konkret samlet vurdering ikke bør stilles krav om, at den indsatte skal deltage i et programforløb forud for prøveløsladelsen. Det vil ifølge lovbemærkningerne f.eks. kunne være tilfældet, hvor den pådømte kriminalitet ikke er terrorrelateret eller har karakter af en enkeltstående handling, som ikke kan antages at være udtryk for, hvordan den dømte generelt agerer. Det er endvidere en forudsætning, at den dømtes personlige forhold, herunder eksempelvis alder og helbredstilstand, tilsiger, at den indsatte ikke vil begå ny ligeartet kriminalitet eller påvirke andre hertil efter prøveløsladelsen.

Det bemærkes i øvrigt, at det er forudsat, at der ved prøveløsladelse af indsatte, som efter ovennævnte ordning har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny ligeartet kriminalitet, vil skulle fastsættes vilkår om, at den pågældende i prøvetiden fortsætter med at deltage i det nævnte program med henblik på at forebygge ny ligeartet kriminalitet. Der henvises til straffelovens § 39, stk. 4, og § 41, stk. 7, samt pkt. 46 nedenfor.

Reglerne i straffelovens § 38, stk. 6, og § 41, stk. 4, indebærer ifølge lovbemærkningerne ingen ændringer i forhold til de øvrige betingelser, der gælder for prøveløsladelse af indsatte, som afsoner en tidsbestemt straf eller fængsel på livstid. Prøveløsladelse af indsatte, som er dømt efter § 81 a eller for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, som har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen, skal således fortsat afslås, hvis det f.eks. findes utilrådeligt, jf. straffelovens § 38, stk. 4, og § 40 a, stk. 6, henholdsvis § 41, stk. 2.

Ifølge lovbemærkningerne vil en endelig administrativ afgørelse om at nægte prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, og § 41 som hidtil kunne kræves indbragt for domstolene efter reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 112, nr. 6, inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den dømte.

Genoptagelse af spørgsmålet om løsladelse på prøve

15. Er der givet afslag på prøveløsladelse, når 2/3 af straffen er udstået, skal kriminalforsorgsområdet tage spørgsmålet om prøveløsladelse op, hvis det på et senere tidspunkt må antages, at betingelserne for prøveløsladelse er til stede, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1. Det følger af lovbemærkningerne (lovændring i 2014), at kriminalforsorgsområdet, når prøveløsladelse er nægtet, fordi prøveløsladelse ikke kan ske, jf. straffelovens § 38, stk. 5, (eller § 41, stk. 3), skal tage spørgsmålet om prøveløsladelse op til fornyet overvejelse, hvis det på et senere tidspunkt må antages, at betingelserne i § 38, stk. 5, (eller § 41, stk. 3), ikke længere er til stede. Der henvises til bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Af bekendtgørelsens § 4, stk. 1, fremgår det, at spørgsmålet om prøveløsladelse i de i § 3, stk. 1, nævnte situationer (hvor der tidligere er meddelt afslag) endvidere skal tages op med jævne mellemrum. Om sagsbehandlingen i disse sager henvises til pkt. 55 nedenfor.

Det er i lovbemærkningerne forudsat, at der 3 måneder efter et afslag på prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 5, og herefter løbende hver tredje måned vil skulle træffes en ny afgørelse om, hvorvidt der fortsat er grundlag for at nægte prøveløsladelse. Der henvises til bekendtgørelsens § 4, stk. 4, for så vidt angår indsatte, der udstår tidsbestemt fængselsstraf. Ved behandlingen af spørgsmålet om prøveløsladelse efter § 4, stk. 4, skal der indhentes en udtalelse som nævnt i bekendtgørelsens § 8, stk. 2, 2. pkt. Det bemærkes, at det i lovbemærkningerne er forudsat, at kriminalforsorgen inden prøveløsladelsen foretager en ny vurdering af, om den pågældende indsatte fortsat opfylder de almindelige betingelser for prøveløsladelse. Er der sket sådanne ændringer i den pågældendes forhold, at denne ikke længere opfylder betingelserne, vil prøveløsladelse ifølge lovbemærkningerne skulle afslås.

Reststraf under 30 dage

16. Ved en ændring af straffeloven (lovændring i 2013) blev den dagældende bestemmelse i straffelovens § 38, stk. 3, ophævet. Dette indebærer, at der med virkning fra den 1. juli 2013 – i modsætning til tidligere – i alle tilfælde kan ske prøveløsladelse, hvis den dømte opfylder betingelserne herfor, uanset at den resterende straffetid er mindre end 30 dage. Det fremgår af forarbejderne til loven, at baggrunden for ændringen er, at prøveløsladelse og de dertil knyttede muligheder for fastsættelse af prøvetid og vilkår er vigtige elementer i en vellykket udslusning af indsatte, idet prøvetid mv. kan hjælpe eller påvirke den dømte til at leve en kriminalitetsfri tilværelse efter løsladelsen.

Ifølge bemærkningerne til loven vil der ved fastsættelsen af såvel prøvetid som vilkår for løsladelsen kunne tages hensyn til længden af den resterende straffetid, således at prøvetidens varighed og vilkårenes omfang står i et rimeligt forhold til reststraffens længde.

Prøveløsladelse forudsætter fortsat, at to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået, jf. straffelovens § 38, stk. 1, og at den dømte erklærer at ville overholde eventuelle tilsyns- og særvilkår for løsladelsen, jf. straffelovens § 38, stk. 4. Det er således fremhævet i lovbemærkningerne, at den dømte vil have mulighed for at modsætte sig prøveløsladelsen på de vilkår, der angives, hvis den pågældende hellere vil afsone den resterende straffetid og derefter blive løsladt på fuld tid, dvs. uden prøvetid og vilkår. Det bemærkes dog i den forbindelse, at der kan træffes bestemmelse om tvangsprøveløsladelse i tilfælde, hvor indsatte opfylder betingelserne for at blive prøveløsladt på 2/3 tid uden fastsættelse af vilkår (ud over betingelsen om straffri vandel i prøvetiden), hvis den pågældende af forskellige grunde ikke ønsker at blive prøveløsladt, jf. pkt. 53. Indsatte har således i disse situationer ikke krav på at være indsat til endt straf.

Kapitel 3

Prøveløsladelse efter straffelovens § 41, stk. 1 (indsatte, der udstår straf af fængsel på livstid)

Regelgrundlaget

17. Efter straffelovens § 41, stk. 1, kan løsladelse på prøve finde sted, når en indsat, der udstår straf af fængsel på livstid, har udstået 12 år af denne straf.

Utilrådelighedsvurderingen

18. Straffelovens § 41, stk. 2, indeholder en bestemmelse, der svarer til straffelovens § 38, stk. 4, vedrørende prøveløsladelse af indsatte, der udstår tidsbestemt fængselsstraf. Af § 41, stk. 2, fremgår det

således, at løsladelse på prøve efter § 41, stk. 1, forudsætter, at den dømtes forhold ikke gør løsladelse utilrådelig, at der er sikret den pågældende passende ophold og arbejde eller andet underhold, og at den pågældende erklærer at ville overholde de vilkår for løsladelsen, som fastsættes efter § 41, stk. 5, 3. pkt., og stk. 6-8.

Også ved prøveløsladelse af livstidsdømte skal der foretages en konkret og aktuel vurdering af den dømtes forhold. I denne vurdering skal bl.a. indgå oplysninger om risikoen for recidiv til kriminalitet og oplysninger om den dømtes farlighed. Desuden skal oplysninger om det hidtidige afsoningsforløb, herunder om den indsatte har været i stand til at administrere de lempelser i afsoningsforløbet, den pågældende har fået, herunder udgang, ophold i åbent fængsel, frigang m.v., indgå i vurderingen.

Om utilrådelighedsvurderingen se i øvrigt ovenfor under pkt. 6-14 om bestemmelsen i § 38, stk. 4, som svarer til bestemmelsen i § 41, stk. 2.

Genoptagelse af spørgsmålet om prøveløsladelse

19. Er der givet afslag på prøveløsladelse, når 12 år af straffen er udstået, skal kriminalforsorgsområdet tage spørgsmålet om prøveløsladelse op, hvis det på et senere tidspunkt må antages, at betingelserne for prøveløsladelse er til stede, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1. Af bekendtgørelsens § 4, stk. 2, fremgår det, at spørgsmålet om prøveløsladelse i disse situationer (hvor der tidligere er meddelt afslag) endvidere skal tages op, således at der kan tages stilling til spørgsmålet om prøveløsladelse senest 1 år efter prøveløsladelse sidst er nægtet, jf. straffuldbyrdslovens § 80, stk. 2.

Det følger af lovbemærkningerne, at kriminalforsorgsområdet, når prøveløsladelse er nægtet, fordi prøveløsladelse ikke kan ske, jf. straffelovens § 41, stk. 3, skal tage spørgsmålet om prøveløsladelse op til fornyet overvejelse, hvis det på et senere tidspunkt må antages, at betingelserne i § 41, stk. 3, ikke længere er til stede. Der henvises til bekendtgørelsens § 3, stk. 2. Af bekendtgørelsens § 4, stk. 5, fremgår det, at det, når prøveløsladelse er nægtet, fordi prøveløsladelse ikke kan ske, jf. straffelovens § 41, stk. 3, påhviler kriminalforsorgsområdet at tage spørgsmålet om prøveløsladelse op til fornyet overvejelse, således at der 3 måneder efter nægtelsen og herefter løbende hver tredje måned kan træffes en ny afgørelse om, hvorvidt der fortsat er grundlag for at nægte prøveløsladelse. Ved behandlingen af spørgsmålet om prøveløsladelse skal der indhentes en udtalelse som nævnt i bekendtgørelsens § 8, stk. 2, 2. pkt.

Kapitel 4

Løsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2 (indsatte, der udstår tidsbestemt straf)

Regelgrundlaget

20. Efter straffelovens § 38, stk. 2, kan prøveløsladelse finde sted efter udståelse af halvdelen af straffen, dog mindst 2 måneder, når særlige omstændigheder taler derfor. Prøveløsladelse i henhold til straffelovens § 38, stk. 2, kan efter ordlyd og forarbejder kun ske i ekstraordinære tilfælde. Kriminalforsorgsområdet har som udgangspunkt kompetence til at træffe afgørelse om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i bekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 1 og 2.

21. Udenlandske indsatte, der skal udvises, løslades på prøve, når 1/2, dog mindst 2 måneder, af straffen, er udstået, såfremt de er udvist med et tidsbegrænset indrejseforbud eller er udvist med indrejseforbud gældende for bestandig. Det er en forudsætning, at den indsatte i øvrigt vil kunne løslades på prøve i henhold til straffelovens § 38, stk. 1. Ved lov nr. 429 af 3. maj 2017 om skærpelse af afsoningsvilkårene for udvisningsdømte indsatte blev der foretaget ændringer i straffuldbyrdslovens § 31, § 38 og § 45 a. Lovændringen indebærer, at handleplanen for indsatte, der er udvist af landet ved dom, ikke skal

omfatte tiden efter løsladelsen. Lovændringen indebærer endvidere, at en indsat, der er udvist af landet ved dom, ikke kan være beskæftiget ved uddannelse, undervisning eller programvirksomhed, medmindre særlige forhold taler herfor. Lovændringen indebærer endelig, at en indsat, der er udvist af landet ved dom, ikke har ret til vederlagsfri behandling mod stofmisbrug, medmindre særlige forhold taler herfor. Af lovbemærkningerne fremgår bl.a., at det ved utilrådelighedsvurderingen, som kriminalforsorgen foretager i forbindelse med afgørelse om prøveløsladelse, ikke vil kunne indgå som et forhold, der i sig selv taler imod løsladelse, 1) at der ikke er udarbejdet en handleplan for den udvisningsdømte for tiden efter løsladelsen, 2) at den udvisningsdømte ikke har deltaget i uddannelse, undervisning eller programvirksomhed under afsoningen, eller 3) at en udvisningsdømt indsat ikke har modtaget behandling mod stofmisbrug. Dette indebærer, at manglende deltagelse i f.eks. programvirksomhed eller behandling mod stofmisbrug ikke kan inddrages i utilrådelighedsvurderingen på en sådan måde, at den manglende deltagelse ”i sig selv” taler imod prøveløsladelse. I de sager, der er berørt af ovennævnte lovændring, skal der derfor forud for en afgørelse vedrørende prøveløsladelse foretages en sædvanlig utilrådelighedsvurdering.

Det er en forudsætning for prøveløsladelsens iværksættelse, at den pågældendes udvisning umiddelbart kan gennemføres. En retlig hindring for at gennemføre udvisningen kan f.eks. foreligge, hvis den indsatte har indgivet ansøgning om opholdstilladelse i Danmark, og den indsatte efter udlændingeloven har ret til at opholde sig her i landet, mens ansøgningen om opholdstilladelse behandles. Foreligger den retlige hindring for at gennemføre udvisningen fortsat, når den indsatte har udstået 2/3 af straffetiden, men er betingelserne for løsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, til stede, vil prøveløsladelse efter denne bestemmelse kunne ske på dette tidspunkt.

Ifølge lovbemærkningerne kan prøveløsladelse af udenlandske indsatte, som skal udvises med indrejseforbud, ske mod udlændingens eget ønske efter udståelse af 1/2 af straffetiden, forudsat at prøveløsladelsen ikke skønnes utilrådelig, og at udvisningen kan effektueres umiddelbart efter prøveløsladelsen. I situationer, hvor den udenlandske indsatte ikke ønsker sig prøveløsladt efter udståelse af 1/2 af straffetiden, men hvor prøveløsladelse ikke skønnes utilrådelig, og udvisningen kan effektueres umiddelbart efter prøveløsladelsen, afgør kriminalforsorgsområdet, jf. bekendtgørelsens § 25, hvorvidt den indsatte skal løslades på prøve i henhold til straffelovens § 38, stk. 2.

Bortset fra de i bekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 2, nævnte situationer er det kriminalforsorgsområdet, som træffer afgørelse om prøveløsladelse af udenlandske indsatte efter udståelse af 1/2 af straffetiden, jf. bekendtgørelsens § 25. Som følge af forudsætningen om, at den pågældendes udvisning kan gennemføres, skal den på formularsættet trykte bestemmelse, hvorefter løsladelsen forudsætter, at der er sikret den pågældende passende ophold og arbejde eller andet underhold, erstattes af følgende formulering: »Det er en forudsætning for afgørelsen, at den pågældendes udvisning gennemføres.«

Opmærksomheden henledes i øvrigt på udlændingelovens § 50 b. Det følger af denne bestemmelse, at EU-statsborgere og andre statsborgere omfattet af EU-reglerne, der ved dom er udvist af landet, i visse tilfælde har krav på at få indbragt spørgsmålet om udvisningen for retten på ny. Indbringelse for domstolene skal ske i de tilfælde, hvor udvisningen ikke er iværksat to år efter afgørelsen herom, og anklagemyndigheden har i sager omfattet af § 50 b en pligt til *af egen drift* at indbringe spørgsmålet om opretholdelse af udvisningen for retten, umiddelbart inden udvisningen kan forventes iværksat.

Der er fastsat nærmere bestemmelser om behandlingen af disse sager i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 5/2006 om behandlingen af sager mod udlændinge, hvor der er spørgsmål om udvisning på grund af strafbart forhold.

Det fremgår bl.a. heraf, at bestemmelsen i § 50 b forudsætter, at kriminalforsorgen underretter anklagemyndigheden, når det bliver aktuelt at løslade eller prøveløslade en udvist udlænding.

Som følge heraf skal politidirektøren derfor i forbindelse med, at dommen sendes til kriminalforsorgen til fuldbyrdelse, anmode kriminalforsorgen om, at der ikke sker løsladelse (prøveløsladelse) uden forudgående underretning af politidirektøren.

Kriminalforsorgen sender herefter strafberegning med oplysning om det forventede løsladelsestidspunkt til politidirektøren.

Når løsladelse/prøveløsladelse bliver aktuel, skal det kriminalforsorgsområde, hvor domfældte opholder sig, underrette politidirektøren og Udlændingecenter Nordsjælland om, hvornår domfældte forventes løsladt eller prøveløsladt, således at anklagemyndigheden i medfør af udlændingelovens § 50 b kan tage skridt til at indbringe spørgsmålet om eventuel ophævelse af udvisningen for retten i god tid inden iværksættelse af udvisningsbeslutningen.

22. Militærnægttere. Indsatte, der udstår straf af fængsel for totalnægtelse af værnepligtstjeneste m.v., løslades på prøve, når halvdelen, dog mindst 2 måneder af straffetiden er udstået. Det er dog en forudsætning, at den indsatte i øvrigt vil kunne løslades på prøve i henhold til straffelovens § 38, stk. 1. Efter bekendtgørelsens § 25 træffes afgørelse herom af kriminalforsorgsområdet, se dog § 26, stk. 1.

23. For at løsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2, herudover kan komme på tale, skal der foreligge et eller flere af følgende momenter:

24. Konkrete behandlingshensyn. Foreligger der gode arbejds- uddannelses- eller bopælsmuligheder, som ellers ville forspildes, kan prøveløsladelse ske ca. 1 måned før udståelse af 2/3 af straffetiden.

25. Vægtige humanitetshensyn svarende til sædvanlige benådningsgrunde, uden at der dog til prøveløsladelse kræves, at disse hensyn fremtræder med samme styrke som ved benådning for hele den idømte straf. Det kan f.eks. være den indsattes helbredsforhold, alvorlig sygdom hos ægtefælle eller børn eller forhold i hjemmet i øvrigt, som bevirker, at fortsat afsoning skønnes at ville medføre alvorlige skadevirkninger for familien.

Løsladelse på prøve efter straffelovens § 38, stk. 2, skal i øvrigt overvejes, hvis det efter en konkret vurdering af hensyn til indsattes barn skønnes særligt væsentligt, at den indsatte bliver løsladt før tid. I sådanne tilfælde kan der ske en kort fremrykning af prøveløsladelsen (normalt indtil ca. 1 måned).

Dokumentation for de forhold, som eventuelt kan begrunde fremrykning af prøveløsladelsen, må tilvejebringes af den indsatte, der forudsættes vejledt nærmere herom.

26. Efter løsladelsesbekendtgørelsens § 14 skal kriminalforsorgsområdet overveje, om indsatte, der på gerningstidspunktet var under 18 år, kan løslades på prøve efter straffelovens § 38, stk. 2.

Desuden skal løsladelse på prøve efter straffelovens § 38, stk. 2, altid overvejes for så vidt angår indsatte, der er under 18 år, jf. § 11 i bekendtgørelse om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner.

Som det fremgår af Direktoratet for Kriminalforsorgens tjekliste og vidensbog vedrørende tidlig prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2, gælder der en særlig praksis for ovennævnte gruppe af indsatte.

Løsladelse på prøve efter straffelovens § 38, stk. 2, skal i øvrigt overvejes, hvis den indsatte på gerningstidspunktet var under 24 år, ikke tidligere har udstået fængselsstraf og udstår en straf af fængsel i under 2 år for ikke farlig kriminalitet.

27. Indsatte, der har et udtalt behov for behandling mod alkoholmisbrug, og som er dømt for kriminalitet begået i alkoholpåvirket tilstand, vil have mulighed for løsladelse på prøve efter straffelovens § 38, stk. 2,

under forudsætning af, at der inden løsladelsen er iværksat en behandling mod misbrug af alkohol, og at løsladelsen sker på vilkår af bl.a. fortsat behandling. Det forudsættes endvidere, at kriminalforsorgen også efter løsladelsen kontrollerer, at behandlingen følges, og at der ikke sker svigt, ligesom det også skal ske i forhold til personer, der har fået betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling. Der henvises til § 3, stk. 2, i bekendtgørelse om tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte m.v. og vejledning om tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte m.v.

En overvejelse om løsladelse på prøve efter straffelovens § 38, stk. 2, på ovennævnte vilkår vil ofte være relevant for voldsdømte. (Se også kapitel 5 om muligheden for prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a.)

28. Herudover kan følgende bi-momenter indgå med positiv vægt i vurderingen af sagen:

- At indsatte på gerningstidspunktet var under 21 år eller over 50 år.
- At den indsatte ikke tidligere har udstået fængselsstraf eller fået tiltalefrafald eller betinget dom. En indsat anses i denne forbindelse som førstegangsstraffet, hvis der er forløbet 5 år efter, at den sidste straf er udstået, endeligt eftergivet eller bortfaldet.
- At straffetiden er langvarig, og at løsladelsestidspunktet, efter et længerevarende udslusningsforløb, anses for velegnet.
- At indsatte under straffesagen har haft særlig langvarigt ophold i varetægtsfængsel i forhold til den idømte straf.
- At fortsat strafudståelse formodes at være skadelig ud fra et specialpræventivt synspunkt.

29. Ved den samlede vurdering af de hensyn, der er nævnt under pkt. 24-28, vil der i almindelighed ikke blive lagt vægt på arten eller omfanget af den pådømte kriminalitet. Det vil dog kunne tale imod løsladelse på prøve i henhold til § 38, stk. 2, at den indsatte er dømt for farlig kriminalitet, f.eks. overtrædelse af straffelovens § 191, grovere vold eller røveri.

Løsladelse af indsatte, der afsoner en nordisk hash- eller khatdom

30. Indsatte, der er dømt for hash- eller khatkriminalitet i et af de andre nordiske lande, og som er overført til Danmark til udståelse af straffen, kan prøveløslades i medfør af straffelovens § 38, stk. 2.

Dette forudsætter efter praksis, at den indsatte har haft et rimeligt godt afsoningsforløb og har en rimelig god løsladelsessituation, samt at det vurderes, at den indsatte, såfremt han var dømt i Danmark, ville have fået en langt lavere straf, end tilfældet rent faktisk har været. Det er endvidere en forudsætning, at den indsatte i øvrigt vil kunne løslades på prøve i henhold til straffelovens § 38, stk. 1.

Afgørelse om, hvorvidt der kan ske tidlig prøveløsladelse, træffes af kriminalforsorgsområdet efter en konkret og individuel vurdering af alle sagens omstændigheder.

Det er således ikke tilstrækkeligt, at der alene er tale om en nordisk hash- eller khatdom.

I de tilfælde, hvor en person overføres til Danmark til udståelse af en fængselsstraf for hash- eller khatkriminalitet idømt i et af de andre nordiske lande, vil det skulle vurderes, om den dømte, såfremt han var dømt i Danmark, ville have fået en langt lavere straf, end tilfældet rent faktisk har været. I givet fald vil det relevante kriminalforsorgsområde, såfremt den indsattes forhold og løsladelsessituation i øvrigt taler herfor, skulle overveje, om den pågældende kan løslades på prøve efter straffelovens § 38, stk. 2, særligt under henvisning til, at den afsagte dom vedrører hash eller khat.

Utilrådelighedsvurderingen

31. Medmindre andet følger af ovenstående, er det en forudsætning for løsladelsen, at risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet skønnes at være ringe.

Kapitel 5

Løsladelse efter straffelovens § 40 a (indsatte, der udstår tidsbestemt straf)

Anvendelsesområde

32. Efter straffelovens § 40 a om tidlig prøveløsladelse kan visse kategorier af dømte ud over de i § 38, stk. 2, nævnte tilfælde prøveløslades, når halvdelen af straffetiden, dog mindst 2 måneder er udstået.

33. Efter § 40 a, stk. 1, nr. 1, kan prøveløsladelse finde sted, hvis den dømte har ydet en særlig indsats for ikke på ny at begå kriminalitet. Som eksempel på en særlig indsats nævnes i bestemmelsen deltagelse i behandlings- og uddannelsesforløb, arbejdsstræning og fra 1. juli 2013 arbejde.

En særlig indsats kan ifølge forarbejderne til loven f.eks. bestå i, at den indsatte under fængselsopholdet gennemfører et relevant uddannelsesforløb eller deltager i afvænningsbehandling for et eventuelt alkohol- eller stofmisbrug eller i et særligt adfærdskorrigerende program. Som eksempler på behandlingsprogrammer nævnes Cognitive Skills, Samtaler om Kriminalitet, Vredesprogrammet (Anger Management), ophold på behandlingsafdeling for stofmisbrugere eller kontraktafdeling eller placering i medfør af straffuldbyrdslovens § 78 i en behandlingsinstitution for stof- eller alkoholmisbrugere.

Endvidere kan arbejdsstræning efter en konkret vurdering udgøre en særlig indsats.

Ved arbejdsstræning forstås ifølge forarbejderne til loven forløb, hvor den indsatte lærer basale funktioner knyttet til varetagelsen af et arbejde. Disse funktioner kan bl.a. være social omgang på arbejdspladsen, at modtage og udføre en ordre fra en overordnet, samarbejde med øvrige ansatte, rettidighed og undervisning i arbejdsmarkedsregler. Arbejdsstræning kan foregå i fængslet, f.eks. i tilknytning til et eller flere af fængslets værksteder, eller i en godkendt virksomhed i forbindelse med frigang efter § 44 i udgangsbekendtgørelsen.

Målgruppen for arbejdsstræning er indsatte, der ikke tidligere har varetaget et arbejde over en længere sammenhængende periode på grund af manglende basale jobkvalifikationer, og indsatte, der har været uden for arbejdsmarkedet i et længere stykke tid og af den grund ikke længere kan siges at have de nødvendige basale kvalifikationer til varetagelsen af et job.

Det vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, om den indsatte kan anses for at have ydet en særlig indsats ved arbejdsstræningen, der kan begrunde tidlig prøveløsladelse.

Endelig kan almindeligt arbejde - på lige fod med deltagelse i behandlingsforløb, uddannelsesforløb og arbejdsstræning - efter en konkret vurdering i visse tilfælde udgøre en særlig indsats.

I forarbejderne til loven (lovændring i 2013) anføres det, at udvidelsen af ordningen vil kunne motivere flere dømte, som ikke har de fornødne kvalifikationer til varetagelsen af et job, til under afsoningen at yde en særlig indsats for at ruste sig til at passe et arbejde og dermed styrke deres muligheder for at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Det bemærkes i den forbindelse, at indsatte efter straffuldbyrdslovens § 38, stk. 1, har både ret og pligt til være beskæftiget ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet under afsoningen, idet pligten dog ikke gælder for indsatte i arresthusene. I bemærkningerne til loven understreges det således, at den blotte opfyldelse af beskæftigelsespligten ikke i sig selv vil kunne danne grundlag for tidlig prøveløsladelse.

Ifølge forarbejderne sigtes der derimod på tilfælde, hvor den indsatte ved varetagelsen af et arbejde under afsoningen har ydet en særlig indsats for at undgå tilbagefald til ny kriminalitet, navnlig ved at

ruste sig til at passe et arbejde efter endt afsoning. Denne mulighed vil f.eks. kunne være relevant for indsatte, som har været på fri fod forud for afsoningen, og som før indsættelsen har været uden arbejde i længere tid, eller for dømte, der har været uden for arbejdsmarkedet i en længere periode som følge af længerevarende varetægtsfængsling. Ved almindeligt arbejde forstås ifølge forarbejderne eksempelvis arbejde inden for institutionens arbejds- eller økonomidrift, som ikke har karakter af arbejdsstræning, herunder bl.a. bygningsvedligeholdelse, gangmandstjeneste og produktionsvirksomhed. Derudover vil varetagelsen af almindeligt arbejde uden for institutionen som led i frigang kunne indebære en særlig indsats, der kan danne grundlag for tidlig prøveløsladelse.

Det vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, om den indsatte ved varetagelsen af arbejdet kan siges at have ydet en sådan særlig indsats, at det kan danne grundlag for tidlig prøveløsladelse.

34. Efter § 40 a, stk. 1, nr. 2, kan prøveløsladelse ifølge forarbejderne finde sted i tilfælde, hvor den indsattes forhold samlet set taler for, at det er unødvendigt, at den pågældende afsoner resten af straffen i fængsel, hvis der i stedet fastsættes vilkår om samfundstjeneste.

Det vil dreje sig om indsatte, som typisk har gode og stabile personlige forhold og et godt socialt netværk, er uden misbrugsproblemer, og hvis forbrydelse ikke er udtryk for et kriminelt mønster. Bestemmelsen vil også kunne anvendes, hvor indsatte har gode og stabile forhold forelå allerede ved domsafsigelsen. Det vil dog også i sådanne tilfælde bl.a. være en forudsætning, at den indsatte afsoningsforløb har været i det væsentlige problemfrit, jf. pkt. 35.

Særligt om retshåndhævelsessensyn m.v. ved løsladelse efter straffelovens § 40 a

35. Efter straffelovens § 40 a er det en betingelse, at hensynet til retshåndhævelsen ikke skønnes at tale imod løsladelse.

Ordningen vedrørende tidlig prøveløsladelse kan som udgangspunkt anvendes, uanset hvilken kriminalitet den indsatte er dømt for. Over for indsatte, der afsoner straffe for de groveste forbrydelser, bør der imidlertid ifølge forarbejderne udvises meget betydelig varsomhed med at anvende adgangen til tidlig prøveløsladelse. For personer, der har begået grov kriminalitet med fare for personers liv eller helbred, eller som har deltaget i omfattende organiseret kriminalitet (f.eks. rockerkriminalitet), vil hensynet til retshåndhævelsen således normalt tale imod løsladelse efter § 40 a.

Der vil dog i praksis kunne forekomme enkeltstående tilfælde, hvor det efter en konkret vurdering vil være rimeligt og forsvarligt, at den indsatte løslades, selvom den pågældende er dømt for en meget alvorlig lovovertrædelse. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis en indsat har begået drab i stærk affekt, ikke tidligere har været straffet og har særdeles gode personlige forhold og et meget positivt afsoningsforløb. Det kan f.eks. også være tilfældet, hvis en indsat er dømt for alvorlig narkokriminalitet begået ved i et enkelt tilfælde at fungere som narkokurer for at finansiere et tidligere stofmisbrug, og hvis den indsatte under afsoningen gør en særlig indsats for at komme ud af stofmisbruget.

Som nævnt vil hensynet til retshåndhævelsen normalt tale imod, at der træffes afgørelse om tidlig prøveløsladelse over for indsatte, der afsoner straf for grov personfarlig kriminalitet, eller som har deltaget i omfattende organiseret kriminalitet. I tilknytning hertil fremgår det af forarbejderne, at det forhold, at en indsat f.eks. er medlem af en rockergruppe, ikke i sig selv vil være diskvalificerende.

Indsatte, der er dømt for sædelighedsforbrydelser, befinder sig som udgangspunkt inden for det område, hvor der skal udvises meget betydelig varsomhed med at anvende reglerne i straffelovens § 40 a. Det kan imidlertid ifølge forarbejderne ikke generelt anses for udelukket, at dømte, der har gennemgået sexologisk behandling, kan få tilladelse til tidlig prøveløsladelse ud fra en samlet konkret vurdering.

Det fremgår videre af forarbejderne til loven, at hensynet til retshåndhævelsen typisk ikke vil tale imod tidlig prøveløsladelse i de sager, som er undtaget fra reglen om, at der skal ske høring af anklagemyndigheden ved domme for de groveste forbrydelser – dvs. sager, hvor den indsatte er idømt under 8 måneders fængsel, og hvor den indsatte har været på fri fod mellem domfældelsen og iværksættelsen af straffuldbyrdelsen. Se bekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 3, 2. pkt.

Det understreges samtidig, at der i ordet ”typisk” ligger en forudsætning om, at der kan være tilfælde, hvor det strafbare forhold – uanset at straffen er under 8 måneders fængsel, og at den indsatte har været på fri fod mellem domfældelsen og straffens fuldbyrdelse – er af en sådan karakter, at hensynet til retshåndhævelsen taler imod tidlig prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a. I disse tilfælde vil der – uanset at anklagemyndigheden ikke høres – ikke kunne træffes afgørelse om tidlig prøveløsladelse.

Det fremgår af forarbejderne, at muligheden for tidlig prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 1, ikke bør omfatte personer, som udviser en negativ eller kriminel adfærd i institutionen, f.eks. begår vold, fremsætter trusler mod fængselspersonale eller medfanger eller sælger narkotika eller andre ulovlige stoffer i institutionen. Med udtrykket ”negativ adfærd” tænkes på tilfælde, hvor den indsatte på trods af deltagelse i et behandlings- eller uddannelsesforløb (fortsat) udviser en adfærd, der er uforenelig med de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i afsoningsinstitutionen.

Ifølge bemærkningerne til reglen i § 40 a, stk. 1, nr. 2, er det en forudsætning, at den indsattes afsoningsforløb har været i det væsentlige problemfrit, dvs. at den indsatte ikke for eksempel flere gange er udeblevet fra udgang eller har begået kriminalitet under afsoningen eller alvorligt har chikaneret fængselspersonale eller andre indsatte. Med formuleringen ”alvorligt har chikaneret fængselspersonale eller andre indsatte” sigtes til forhold, der ikke nødvendigvis er strafbare, men hvor der alligevel er tale om grovere eller oftere gentagne disciplinære forhold.

Også forhold, som ikke vedrører den indsattes adfærd under afsoningen i fængslet, vil kunne indgå i den samlede vurdering af, om den pågældende opfylder betingelserne for tidlig prøveløsladelse. Særligt om betydningen af udeblivelse fra tilsigelse til afsoning i forhold til muligheden for prøveløsladelse efter § 40 a fremgår det af forarbejderne, at det er forudsat, at hvis den pågældende er udeblevet efter tilsigelse til afsoning, vil dette tale imod løsladelse efter § 40 a. Afhængig af de konkrete omstændigheder vil udeblivelsen dog ikke på forhånd udelukke tidlig prøveløsladelse, navnlig hvis den indsatte efterfølgende gør en stor indsats for at rette op på sin situation og undgå på ny at begå kriminalitet, jf. § 40 a, stk. 1, nr. 1.

Forberedelse af spørgsmålet om løsladelse på prøve

36. Der er i løsladelsesbekendtgørelsens §§ 17-18 fastsat særlige regler om sagsbehandlingen i sager om løsladelse efter straffelovens § 40 a.

Ifølge de gældende regler skal der senest 4 uger efter indsættelsen være udarbejdet en plan for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen. Uanset at kriminalforsorgsområdet ikke har pligt til at tage spørgsmålet om prøveløsladelse efter § 40 a op af egen drift, er det i løsladelsesbekendtgørelsens § 17 fastsat, at spørgsmålet om prøveløsladelse efter § 40 a drøftes i forbindelse med, at der udarbejdes handleplan for den dømte. Det bør i den forbindelse overvejes, om den indsatte vil kunne være omfattet af målgruppen for reglerne om løsladelse efter § 40 a. I bekræftende fald bør det drøftes med den indsatte, hvilken særlig indsats den indsatte eventuelt skal yde for at komme i betragtning til tidlig prøveløsladelse. Kravene til den indsattes indsats kan eventuelt beskrives i handleplanen. Det er i forarbejderne understreget, at en sådan beskrivelse i en handleplan ikke vil være en forhåndstilkendegivelse om løsladelse efter halvdelen af straffetiden, men vil fastsætte retningslinier for, hvad den pågældende skal gøre for at komme i

betragtning til tidlig prøveløsladelse. Der bør følges op på spørgsmålet om løsladelse efter § 40 a i forbindelse med den almindelige løbende evaluering af handleplanen.

Det fremgår af forarbejderne, at kriminalforsorgsområdet foretager utilrådelighedsvurderingen, samt vurderingen af den indsatte egnethed til at overholde et eventuelt vilkår om samfundstjeneste. Såfremt et andet kriminalforsorgsområde skal føre tilsyn med den pågældende, foretages den nævnte egnethedsvurdering af vedkommende kriminalforsorgsområde. Se om utilrådeligheds- og egnethedsvurderingerne nedenfor under pkt. 37.

I de tilfælde, hvor afgørelse om løsladelse på prøve efter straffelovens § 40 af træffes af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. § 26, stk. 1, sender kriminalforsorgsområdet ifølge bekendtgørelsens § 17, stk. 3, indstilling om prøveløsladelse efter § 40 a til direktoratet, hvis kriminalforsorgsområdet finder, at tidlig prøveløsladelse skal ske. Denne indstilling skal så vidt muligt være direktoratet i hænde senest 6 uger før prøveløsladelsesdatoen. Der er oprettet en elektronisk blanket med tilhørende vejledning til brug for udarbejdelse af indstillingen.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 18, at hvis kriminalforsorgsområdet finder, at der er grundlag for prøveløsladelse efter § 40 a, skal kriminalforsorgsområdet indhente oplysninger og foretage høringer, der følger af bekendtgørelsens §§ 5-9, inden der træffes afgørelse om løsladelse på prøve. Høringsreglerne er nærmere omtalt nedenfor under pkt. 57.

Kriminalforsorgsområdets eller Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse træffes så vidt muligt senest 4 uger inden løsladelsesdatoen. Såfremt den indsatte foretager handlinger mv., der kan føre til, at grundlaget for afgørelsen om tilladelse til prøveløsladelse ændres, inden den faktiske prøveløsladelse har fundet sted, sender kriminalforsorgsområdet i de tilfælde, hvor afgørelsen træffes af direktoratet, en begrundet indstilling til direktoratet om, hvad kriminalforsorgsområdet finder, reaktionen bør være. Det bemærkes i den forbindelse, at det er en forudsætning, at betingelserne for prøveløsladelse er til stede, både når afgørelsen om prøveløsladelse træffes, og når prøveløsladelse faktisk skal ske. Der henvises til pkt. 6 ovenfor.

Utilrådelighedsvurdering og egnethedsvurdering mv.

37. Tidlig prøveløsladelse i medfør af straffelovens § 40 a forudsætter ifølge straffelovens § 40 a, stk. 6, at den dømtes forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig, at der er sikret den indsatte passende ophold og arbejde eller andet underhold, samt at den indsatte er egnet til og erklærer sig villig til at overholde de fastsatte vilkår.

Det er i forarbejderne forudsat, at vurderingen af risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet foretages efter samme kriterier, som gælder i forbindelse med prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2. Det er således en forudsætning for prøveløsladelse efter § 40 a, at risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet skønnes at være ringe.

Vurderingen af den dømtes egnethed til at overholde et eventuelt vilkår om samfundstjeneste foretages af det kriminalforsorgsområde, der skal føre tilsyn med den pågældende. Egnethedsvurderingen svarer ifølge forarbejderne til, hvad der efter straffelovens § 62, stk. 1, gælder med hensyn til fastsættelse af samfundstjeneste som vilkår for en betinget dom. Det indebærer bl.a., at hvis den indsatte tidligere ikke har overholdt en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, vil det være en omstændighed, der taler imod prøveløsladelse med vilkår om samfundstjeneste.

Kapitel 6

Vilkårsfastsættelse

38. For så vidt angår vilkårsfastsættelsen henvises til kapitel 2 i vejledning om tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte m.v. I øvrigt henvises til retningslinjerne i kriminalforsorgsudvalgets betænkning nr. 519/1969 om vilkår ved betingede domme og prøveløsladelser og indstilling om kriminalforsorgens tilsynsvirksomhed (1994).

Prøvetid – tidsbestemt straf

39. Med hensyn til fastsættelse af vilkår om prøvetid henledes opmærksomheden særligt på, at prøvetiden som udgangspunkt fastsættes til 2 år. Hvis den resterende straffetid er under 2-3 måneder, kan der dog fastsættes en prøvetid på 1 år, hvis forholdene særligt taler derfor, f.eks. hvis den pågældende ikke tidligere har været idømt fængselsstraf, betinget eller ubetinget, eller sådan domfældelse ligger adskillige år tilbage i tiden, eller hvor recidivrisikoen anses for meget ringe. Overstiger den resterende straffetid 1 år, vil der over for personer med gentagne tilbagefald til ny kriminalitet være relevant at fastsætte en prøvetid på 3 år.

Er reststraffen over 2 år, bør prøvetiden i almindelighed fastsættes til 3 år. Er reststraffen over 3 år, bør prøvetiden fastsættes til 4 eller 5 år.

Prøvetid – livstidsstraf

40. Efter straffelovens § 41, stk. 5, betinges prøveløsladelse af, at den dømte ikke i prøvetiden begår strafbart forhold, og at den pågældende overholder de vilkår, som måtte være fastsat. Prøvetiden kan ikke overstige 5 år, og straffelovens § 57 om fastsættelse af vilkår finder tilsvarende anvendelse ved prøveløsladelse af livstidsdømte. Hvis det vurderes, at der ved prøveløsladelse af en livstidsdømt er behov for en prøve- og tilsynstid på mere end 5 år, f.eks. fordi den pågældende er dømt for seksualkriminalitet, og længerevarende behandling med kønsdriftsdæmpende medicin er nødvendig, må prøveløsladelse anses for utilrådelig. I disse særlige tilfælde vil det, hvis særlige omstændigheder i den enkelte sag taler derfor, kunne være aktuelt at overveje spørgsmålet om benådning, hvortil der kan knyttes vilkår om en længere tilsyns- og prøvetid.

Ved prøveløsladelse af livstidsdømte skal prøvetiden fastsættes bl.a. under hensyn til, at der er tale om prøveløsladelse fra en tidsubestemt fængselsstraf. I relation til livstidsdømte, er der ingen regel om, at prøvetiden i almindelighed ikke kan overstige 3 år, således som det gælder for indsatte, der udstår tidsbestemt straf, jf. straffelovens § 39, stk. 1. I mange tilfælde vil der skulle fastsættes en prøvetid på 5 år, men en konkret vurdering kan føre til fastsættelse af en kortere prøvetid.

Hvis en livstidsdømt har været prøveløsladt, men er genindsat og derefter senere prøveløslades på ny, kan prøvetiden (igen) sættes til 5 år, jf. straffelovens § 41, stk. 5. For indsatte, der er i en tilsvarende situation, men udstår tidsbestemt fængselsstraf, skal der derimod ske fradrag af den tid, i hvilken den pågældende senest har været prøveløsladt, jf. straffelovens § 40, stk. 6, 2. pkt.

Udenlandske indsatte, der skal udvises

41. Ved prøveløsladelse af udenlandske indsatte, der skal udvises, fastsættes alene vilkår om prøvetid.

Opmærksomheden henledes dog på, at der i henhold til lov om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf m.v. (lovbekendtgørelse nr. 555 af 25. maj 2011) er mulighed for at overføre tilsyn mellem de nordiske lande. Regler herom findes i Justitsministeriets cirkulære af 16. december 1963 om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf

m.v., cirkulæreskrivelse af 10. februar 1964 om overførsel af tilsyn med betinget dømte og prøveløsladte mellem de nordiske lande og cirkulæreskrivelse af 1. marts 1972 om overførsel af tilsyn med betinget dømte og prøveløsladte mellem de nordiske lande. I alle tilfælde, hvor der er konkret behov herfor, skal der fastsættes vilkår om tilsyn. Hvis en indsat i et sådant tilfælde modsætter sig tilsyn, eller tilsyn skønnes formålsløst, bør konsekvensen være afslag på prøveløsladelse.

For så vidt angår sager om overførsel fra Danmark til et andet EU-land af tilsyn med pligter og påbud i henhold til en afgørelse om prøveløsladelse henvises til Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse af 19. juni 2012 vedrørende EU-landenes overtagelse af tilsyn med pligter og påbud, som er knyttet til en strafferetlig afgørelse, herunder om overførsel fra Danmark af tilsyn med pligter og påbud i henhold til betinget dom eller prøveløsladelse.

Tilsyn

42. Tilsynsperioden fastsættes i almindelighed til 1 år.

Hvis længerevarende tilsyn skønnes uhensigtsmæssigt eller unødvendigt med henblik på begrænsning af risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet, vil der undtagelsesvist kunne fastsættes tilsynsperioder på 3 eller 6 måneder. Dette gælder i særlig grad, når den idømte straf ikke overstiger 9 måneder.

Er der tale om længerevarende straffe, typisk 8 år eller længere tidsbestemt straf, kan tilsynsperioden efter en konkret vurdering fastsættes til 3-5 år.

Ved prøveløsladelse af livstidsdømte vil udgangspunktet være, at tilsynsperioden fastsættes til 3-5 år.

Ved prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a skal der ifølge bestemmelsens stk. 2 fastsættes vilkår om tilsyn indtil det tidspunkt, hvor der er forløbet 2/3 af straffetiden. Efter bestemmelsen kan der desuden fastsættes vilkår om tilsyn efter dette tidspunkt i overensstemmelse med almindelig praksis.

Særvilkår

43. I forbindelse med prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1 og 2, fastsættes særvilkår efter straffelovens § 39, stk. 2, jf. § 57, under hensyn til den indsattes individuelle forhold med henblik på at støtte den dømtes indsats for en kriminalitets- og misbrugsfri tilværelse.

Fastsættelse af særvilkår bør ske efter en nøje vurdering af, om fastsættelse af det enkelte særvilkår er formålstjenligt med henblik på begrænsning af den indsattes recidivrisiko. I de tilfælde, der er nævnt i løsladelsesbekendtgørelsens § 9 (volds- og sædelighedskriminalitet), skal der indhentes en udtalelse fra den pågældendes bopælskommune (de sociale myndigheder) om vilkårsfastsættelsen. Hvis den indsatte modsætter sig særvilkår, der skønnes formålstjenlige med henblik på begrænsning af den indsattes recidivrisiko, bør der gives afslag på prøveløsladelse.

Også i forbindelse med prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a, stk. 1, nr. 1, fastsættes særvilkår efter straffelovens § 57 under hensyn til den indsattes individuelle forhold med henblik på at støtte den dømtes indsats for en kriminalitets- og misbrugsfri tilværelse. Der kan ifølge forarbejderne ud over vilkår om uddannelse eller afvænningsbehandling f.eks. være behov for at fastsætte vilkår om, at den dømte fuldfører et af kriminalforsorgens særlige adfærdskorrigerende programmer. Desuden kan der fastsættes vilkår om samfundstjeneste, jf. nedenfor under pkt. 47.

Med hensyn til prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 2, af dømte, hvis forhold taler herfor, vil der ikke være anledning til at overveje vilkår om afvænningsbehandling eller anden behandling med henblik på at forebygge fremtidig kriminalitet, idet det er forudsat, at der er tale om personer med så gode personlige

forhold mv., at særlige vilkår af denne karakter vil være unødvendige. Tilsvarende gælder særlige vilkår om uddannelse. Derimod kan det ikke udelukkes, at der i visse tilfælde vil være behov for at fastsætte andre vilkår efter reglen i straffelovens § 57, f.eks. om opholdssted, arbejde, anvendelse af fritiden eller samkvem med bestemte personer. Desuden er det en forudsætning for tidlig prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 2, at der fastsættes vilkår om samfundstjeneste, jf. nedenfor under pkt. 47.

Voldsdømte og seksualkriminelle

44. Der vil hyppigt være grund til at fastsætte særvilkår for voldsdømte i form af f.eks. alkoholistbehandling, vilkår om ikke at indfinde sig bestemte steder, vilkår om ikke at bære våben af nogen art m.v., herunder vilkår der er mere vidtgående end de begrænsninger, der fremgår af våbenlovens bestemmelser.

For seksualkriminelle vil der hyppigt være behov for at fastsætte vilkår om fortsat behandling. Vil en seksualkriminell ikke acceptere et relevant vilkår om i prøvetiden at fortsætte en påbegyndt psykiatrisk behandling, eventuelt kombineret med kønsdriftsdæmpende medicin, vil dette i højere grad end sædvanligt medføre, at der gives afslag på prøveløsladelse.

Skærpede prøveløsladelsesvilkår

45. Det fremgår af straffelovens § 39, stk. 3, at der ved løsladelse på prøve af en person, som er dømt for overtrædelse af straffelovens § 191, § 192 a eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold eller trusler, som er idømt fængsel i 1 år eller derover, og som ikke er udvist ved dom, og som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, hvor de pågældende personer tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, hvis ikke særlige omstændigheder taler herimod, skal fastsættes vilkår om, at den pågældende i prøvetiden ikke opholder sig sammen med eller på anden måde har kontakt med andre med tilknytning til den pågældende gruppe, medmindre der er tale om nærstående, eller der er tale om ophold eller kontakt som led i varetagelsen af et anerkendelsesværdigt formål. Efter straffelovens § 41, stk. 6, skal der for livstidsdømte, som ikke er udvist ved dom, og som af politiet skønnes at have den ovenfor beskrevne gruppetilknytning, på tilsvarende vis fastsættes de nævnte vilkår i forbindelse med løsladelse på prøve. For så vidt angår livstidsdømte følger det af lovbemærkningerne, at den begåede kriminalitet altid vil være af en sådan karakter, at bestemmelsen i straffelovens § 41, stk. 6, om skærpede vilkår bør finde anvendelse uanset kriminalitetsarten.

Det følger af lovbemærkningerne, at de skærpede vilkår skal finde anvendelse i de forskellige former for prøveløsladelse, herunder både ordinær prøveløsladelse, prøveløsladelse efter noget for noget-ordningen og prøveløsladelse af livstidsdømte. De skærpede vilkår vil ifølge lovbemærkningerne i praksis kunne finde anvendelse, hvor bestemmelserne i straffelovens § 38, stk. 5, eller § 41, stk. 3, ikke har været til hinder for at meddele prøveløsladelse, f.eks. fordi der ikke på tidspunktet for prøveløsladelse er en verserende voldelig konflikt. Opfylder den pågældende i øvrigt betingelserne for prøveløsladelse, vil der kunne knyttes skærpede vilkår til løsladelsen.

Det følger af lovbemærkningerne, at de skærpede vilkår vil gælde i hele prøvetiden. Det forudsættes dog, at de skærpede vilkår vil skulle ophæves, hvis betingelserne for vilkårene i løbet af prøvetiden ophører med at være til stede.

Det følger af lovbemærkningerne, at vilkårene fastsættes af kriminalforsorgen, som træffer afgørelse i sager om prøveløsladelse. Det vil dog være politiet, der skal foretage vurderingen af den pågældendes gruppetilknytning, som er en betingelse for, at de skærpede vilkår vil kunne anvendes. Det er i lovbemærkningerne forudsat, at kriminalforsorgen ved behandlingen af spørgsmål om prøveløsladelse skal indhente en udtalelse fra politiet i alle tilfælde, hvor kriminalforsorgen har en formodning om, at den pågældende indsatte er omfattet af anvendelsesområdet for de skærpede vilkår. I den forbindelse bemær-

kes, at det er fastsat i løsladelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2, 1. pkt., at der inden der træffes afgørelse om løsladelse på prøve skal indhentes en udtalelse, herunder til brug for afgørelse af spørgsmålet om fastsættelse af vilkår som nævnt i straffelovens § 39, stk. 3, eller § 41, stk. 6, fra den politidirektør, der har behandlet straffesagen, hvis politidirektøren i forbindelse med underretningen af kriminalforsorgen om, at den dømte skal udstå fængselsstraf mv., har oplyst, at den pågældende har tilknytning til en rocker- eller bandegruppering m.v., eller hvis det på anden vis er oplyst, at den pågældende har en sådan tilknytning. I forbindelse med høringen vil politiet få mulighed for at udtale sig om den pågældendes gruppetilknytning mv.

Det følger af lovbemærkningerne, at politiet ikke har pligt til at udtale sig om et eventuelt gruppetilhørsforhold. Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor politiet skønner, at det af politimæssige og efterforskningsmæssige grunde er mest hensigtsmæssigt at undlade at udtale sig om spørgsmålet om den pågældendes gruppetilknytning.

Det følger af lovbemærkningerne, at kriminalforsorgen i lighed med, hvad der gælder ved afslag på prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 5, eller § 41, stk. 3, ikke vil skulle foretage en nærmere prøvelse eller vurdering af politiets oplysninger. Politiets oplysninger om den pågældendes gruppetilknytning mv. skal således ifølge lovbemærkningerne lægges uprøvet til grund af kriminalforsorgen ved afgørelsen af spørgsmålet om prøveløsladelse og fastsættelsen af vilkår herfor.

Det følger af straffelovens § 39, stk. 3, og § 41, stk. 6, at de skærpede vilkår vil skulle finde anvendelse, når betingelserne herfor er til stede, hvis den pågældende ikke er udvist ved dom. Dette indebærer ifølge lovbemærkningerne (lovændring i 2017), at de nævnte vilkår ikke vil skulle fastsættes ved prøveløsladelse af udenlandske indsatte, herunder udenlandske livstidsindsatte, som er udvist ved dom og kan udsendes af landet i forbindelse med løsladelsen. Udenlandske indsatte, som er udvist ved dom, vil således kunne prøveløslades uden fastsættelse af de nævnte vilkår, hvis udsendelsen må forventes at kunne effektueres i praksis. Ved prøveløsladelse af udenlandske indsatte, som er udvist ved dom, men hvor der ikke er udsigt til, at udsendelsen af den pågældende kan effektueres i praksis, vil de nævnte vilkår ifølge lovbemærkningerne fortsat skulle fastsættes.

Det følger af straffelovens § 39, stk. 3, og § 41, stk. 6, at de skærpede vilkår vil skulle anvendes, når betingelserne herfor er til stede, hvis ikke særlige omstændigheder taler herimod. Kun hvis særlige omstændigheder taler imod vilkårsfastsættelsen, vil kriminalforsorgen således kunne undlade at anvende de skærpede vilkår. Ifølge lovbemærkningerne tænkes der her på situationer, hvor samvær eller kontakt med personer med tilknytning til samme rocker- eller bandegruppering mv. undtagelsesvis ikke skønnes at indebære en risiko for, at den dømte vil blive inddraget i aktiviteter, som strider imod formålet med prøveløsladelsen. Det vil ifølge lovbemærkningerne navnlig kunne overvejes at fravige udgangspunktet i tilfælde, hvor den pådømte kriminalitet med sikkerhed ikke har nogen sammenhæng med den dømtes gruppetilknytning, og hvor den dømtes særlige personlige forhold, herunder eksempelvis alder eller helbredstilstand, samtidig taler afgørende for, at der ikke er en risiko for sådanne uønskede aktiviteter.

Det er i lovbemærkningerne anført, at det som hidtil vil være en forudsætning for prøveløsladelsen, at den dømte erklærer at ville overholde de vilkår, der fastsættes. Dette gælder også de skærpede vilkår. Hvis den dømte nægter at ville overholde vilkårene, vil prøveløsladelse ifølge lovbemærkningerne således ikke kunne finde sted.

De skærpede vilkår indebærer ifølge lovbemærkningerne, at den pågældende i hele prøvetiden som udgangspunkt ikke må opholde sig sammen med eller på anden måde have kontakt med andre med tilknytning til samme persongruppe, og i det følgende gengives, hvad dette ifølge lovbemærkningerne indebærer. Vilkåret betyder således, at den pågældende ikke må pleje omgang med eller være i selskab med

andre fra samme gruppe. Heri ligger også, at den pågældende ikke må deltage i fester, sammenkomster, arrangementer eller lignende begivenheder, hvor andre fra samme gruppe deltager. Dette vil f.eks. afskære et medlem af en rockergruppe fra at komme i vedkommende gruppes klubhus mv. Det vil endvidere forhindre et bandemedlem i at komme i vedkommende bandes eventuelle faste tilholdssted. Vilkåret pålægger således den pågældende at afholde sig fra at deltage i sådanne begivenheder, ligesom den pågældende straks vil skulle forlade en sådan begivenhed, hvis det viser sig, at andre fra samme gruppe deltager. Deltagelsen i begivenheden vil således i sig selv skulle betragtes som en vilkårsovertrædelse, også selv om den pågældende ikke under begivenheden opsøger direkte kontakt med andre fra samme gruppe. Vilkåret vil dog ikke være til hinder for deltagelse i større arrangementer, eksempelvis koncerter, sportsbegivenheder eller lignende, med en vis bredere offentlig deltagelse, selv om andre medlemmer fra samme gruppe også måtte vise sig at være blandt publikum, så længe den pågældende ikke på nogen måde opsøger eller mødes med de andre medlemmer.

Ifølge lovbemærkningerne indebærer de skærpede vilkår endvidere, at den pågældende ikke i øvrigt må have nogen form for fysisk, mundtlig eller skriftlig kontakt med andre fra samme gruppe, og i det følgende gengives, hvad dette ifølge lovbemærkningerne indebærer. Hvis den pågældende eksempelvis taler i telefon med, skriver en sms-besked eller en e-mail til eller på anden lignende måde indlader sig i kontakt med en anden fra samme gruppe, vil der være tale om en overtrædelse af vilkåret. Det samme gælder, hvis den pågældende kommunikerer med en anden fra samme gruppe gennem tredjemand eller på anden indirekte måde. Det bemærkes i den forbindelse i lovbemærkningerne, at de skærpede vilkår ikke indebærer, at kriminalforsorgen får hjemmel til at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. retsplejelovens kapitel 71. De skærpede vilkår vil ikke være til hinder for, at den pågældende – eksempelvis gennem tredjemand – retter henvendelse til en anden fra samme gruppe, når formålet med kontakten reelt er at undgå en vilkårsovertrædelse. Det vil f.eks. være tilladt for den pågældende at undersøge, om en anden person fra samme gruppe vil indfinde sig til et bestemt arrangement, og om det dermed vil udgøre en vilkårsovertrædelse for den pågældende selv at deltage i arrangementet. Helt tilfældige møder med andre fra samme gruppe – f.eks. ved at de pågældende passerer hinanden på gaden – vil heller ikke i sig selv indebære en vilkårsovertrædelse, ligesom der ikke vil være tale om en vilkårsovertrædelse, alene fordi den pågældende befinder sig i nærheden af andre fra samme gruppering. I tilfælde, hvor den pågældende i prøvetiden bliver kontaktet eller opsøgt af andre med tilknytning til samme gruppe, må den pågældende imidlertid for at overholde vilkåret straks afvise henvendelsen og om nødvendigt afbryde samtalen eller forlade stedet. Det gælder også ved deltagelse i større arrangementer som koncerter, sportsbegivenheder eller lignende.

Det vil ifølge lovbemærkningerne ikke skulle betragtes som en vilkårsovertrædelse, hvis den pågældende i prøvetiden opholder sig sammen med eller har kontakt med andre med tilknytning til samme gruppe som led i varetagelsen af et anerkendelsesværdigt formål, og i det følgende gengives, hvad dette ifølge lovbemærkningerne indebærer. Med anerkendelsesværdigt formål tænkes på kontakt, der sker som led i forsamlingsvirksomhed med et politisk eller andet meningsbefordrende øjemed. Der er således tale om en samværs- og kontaktmulighed, der skal fortolkes meget snævert. Hvorvidt opholdet eller kontakten har et (sådan) anerkendelsesværdigt formål, vil bero på en konkret vurdering. Det forhold, at f.eks. en rocker- eller bandegruppe måtte begynde at kalde sig en politisk forening eller lignende, vil ikke indebære, at det skal lægges til grund, at der er tale om en forsamlingsvirksomhed med et politisk eller andet meningsbefordrende øjemed. Det samme vil være tilfældet, hvis en rocker- eller bandegruppe f.eks. forud for møder mellem personer med tilknytning til gruppen udsender mødeindkaldelser, dagsordener eller lignende, der alene har til formål at omgå prøveløsladelsesvilkår, som er fastsat efter ordningen med skærpede vilkår for prøveløsladelse. Efter bestemmelserne vil det afgørende således være, om der reelt er tale om forsamlingsvirksomhed med et politisk eller andet meningsbefordrende øjemed. Hvis ikke

kontakten sker som led i forsamlingsvirksomhed med et politisk eller andet meningsbefordrende øjemed, vil der ikke være tale om et anerkendelsesværdigt formål.

Det følger af lovbemærkningerne, at de skærpede vilkår ikke vil begrænse den dømtes muligheder for at have kontakt til sine *nærstående*. Med nærstående forstås ifølge lovbemærkningerne i den forbindelse den dømtes ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den dømte har en sådan tilknytning, at denne kan sidestilles med de nævnte familieband. Kontakt med slægtninge, som er fjernere end ovenfor nævnt, vil derimod ikke være omfattet af undtagelsen. Det gælder eksempelvis fætre og kusiner, onkler og tanter mv., og kontakten vil således i disse tilfælde som udgangspunkt indebære en vilkårsovertrædelse, forudsat at den pårørende er knyttet til samme persongruppe som den dømte.

Det er anført i lovbemærkningerne, at hvis en prøveløsladt overtræder de skærpede vilkår, vil kriminalforsorgen kunne 1) tildele den pågældende en advarsel, 2) ændre vilkårene og forlænge prøvetiden eller 3) under særlige omstændigheder bestemme, at den pågældende skal indsættes til udståelse af reststraffen. Det er ifølge lovbemærkningerne forudsat, at det klare udgangspunkt i sager om overtrædelse af de skærpede vilkår vil være, at den pågældende genindsættes til fortsat strafafsoning. Ifølge lovbemærkningerne vil der efter omstændighederne eksempelvis kunne reageres ved at tildele en advarsel, herunder hvis en enkeltstående vilkårsovertrædelse er begået umiddelbart inden prøvetidens udløb. For at sikre overholdelsen af vilkårene er det ifølge lovbemærkningerne imidlertid nødvendigt, at vilkårsovertrædelser som det altovervejende udgangspunkt medfører en mærkbar og konsekvent reaktion i form af genindsættelse, og det forudsættes således, at en advarsel kun undtagelsesvis vil være en tilstrækkelig reaktion.

Personer dømt efter straffelovens § 81 a eller for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, og som ikke er udvist ved dom

46. Det følger af straffelovens § 39, stk. 4, og § 41, stk. 7, at der ved løsladelse på prøve af en person, som er dømt efter straffelovens § 81 a, og som ikke er udvist ved dom, fastsættes vilkår om, at den dømte skal deltage i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny lignende kriminalitet. Tilsvarende gælder ved løsladelse på prøve af en person, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens kapitel 12 eller 13 omhandlede forbrydelser, og som ikke er udvist ved dom, og hvor særlige omstændigheder ikke taler imod fastsættelsen af det pågældende program.

Som det fremgår ovenfor under pkt. 14, er det for personer, som er dømt efter straffelovens § 81 a, og som ikke er udvist ved dom, en forudsætning for prøveløsladelse, at den pågældende har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny lignende kriminalitet. Tilsvarende gælder, hvor særlige omstændigheder ikke taler herimod, løsladelse på prøve af en person, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens kapitel 12 eller 13 omhandlede forbrydelser, og som ikke er udvist ved dom.

Ifølge lovbemærkningerne indebærer ordningen, at der ved prøveløsladelse af indsatte, som er dømt efter straffelovens § 81 a, som ikke er udvist ved dom, og som forud for prøveløsladelsen har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen i medfør af bestemmelsen i straffelovens § 38, stk. 6, eller § 41, stk. 4, vil skulle fastsættes vilkår om, at den dømte i prøvetiden fortsætter med at deltage i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny lignende kriminalitet. Tilsvarende gælder ifølge lovbemærkningerne, hvor særlige omstændigheder ikke taler herimod, ved løsladelse på prøve af en person, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, og som ikke er udvist ved dom.

Det følger endvidere af straffelovens § 40 a, stk. 3, 2. pkt., og stk. 4, 3. pkt., at bestemmelsen i straffelovens § 39, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse i forbindelse med prøveløsladelse efter straffelovens § 40

a. Bestemmelsen i straffelovens § 39, stk. 4, finder endvidere tilsvarende anvendelse i forbindelse med prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2.

Der henvises til pkt. 14 ovenfor for så vidt angår indholdet af og de nærmere regler om de nævnte programmer, herunder hvilke elementer forløbene består af, inddragelse af eksterne aktører, samt hvilke omstændigheder kriminalforsorgen vil skulle lægge vægt på i forbindelse med vurderingen af, om den pågældende deltager i programforløbet på tilfredsstillende vis. I forhold til vurderingen af, om den pågældende deltager i programforløbet på tilfredsstillende vis bemærkes, at det ifølge lovbemærkningerne i den forbindelse forudsættes, at kriminalforsorgen løbende foretager en konkret vurdering heraf.

Det følger af lovbemærkningerne, at ordningen efter straffelovens § 39, stk. 4, og § 41, stk. 7, om deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen som vilkår i prøvetiden ikke finder anvendelse i forhold til prøveløsladelse af udenlandske indsatte, som afsoner en tidsbestemt straf eller fængsel på livstid, og som er udvist ved dom og kan udsendes af landet i forbindelse med løsladelsen. Dette indebærer ifølge lovbemærkningerne, at udenlandske indsatte, som er udvist ved dom, fortsat vil kunne prøveløslades i overensstemmelse med de almindelige regler herom, hvis udsendelsen må forventes at kunne effektueres i praksis. Ifølge lovbemærkningerne vil den foreslåede ordning om deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen som vilkår i prøvetiden således finde anvendelse i forhold til prøveløsladelse af udenlandske indsatte, som er udvist ved dom, men hvor der ikke er udsigt til, at udsendelsen af den pågældende kan effektueres i praksis.

I forhold til personer dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, følger det af straffelovens § 39, stk. 4, og § 41, stk. 7, at ordningen om deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen som vilkår i prøvetiden finder anvendelse, hvis ikke særlige omstændigheder taler herimod. Hvis der foreligger særlige omstændigheder, vil kriminalforsorgen således ifølge lovbemærkningerne kunne undlade at fastsætte et programforløb, som den dømte i prøvetiden skal deltage i. Ifølge lovbemærkningerne vil det f.eks. kunne være tilfældet, hvor den pådømte kriminalitet ikke er terrorrelateret eller har karakter af en enkeltstående handling, som ikke kan antages at være udtryk for, hvordan den dømte generelt agerer. Ifølge lovbemærkningerne er det endvidere en forudsætning, at den dømtes personlige forhold, herunder eksempelvis alder og helbredstilstand, tilsiger, at den pågældende ikke vil begå ny ligeartet kriminalitet eller påvirke andre hertil efter prøveløsladelsen.

Det er anført i lovbemærkningerne, at hvis en indsat, som prøveløslades efter ovennævnte ordning, overtræder et vilkår om fortsat deltagelse i et program, vil kriminalforsorgen kunne 1) tildele den pågældende en advarsel, 2) ændre vilkårene og forlænge prøvetiden eller 3) under særlige omstændigheder bestemme, at den pågældende skal indsættes til afsoning af reststraffen, jf. straffelovens § 40. Det er ifølge lovbemærkningerne forudsat, at det i sager om overtrædelse af et vilkår om fortsat deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen vil være det klare udgangspunkt, at den løsladte genindsættes til fortsat afsoning af reststraffen. Ifølge lovbemærkningerne vil der efter omstændighederne undtagelsesvist kunne reageres ved at tildele en advarsel, herunder hvis en enkeltstående vilkårsovertrædelse er begået umiddelbart inden prøvetidens udløb, eller der i øvrigt foreligger undskyldende omstændigheder. Det bemærkes, at det ifølge lovbemærkningerne i alle tilfælde forudsættes, at den pågældende deltager i programmet fastsat af kriminalforsorgen på aktiv og tilfredsstillende vis. Der henvises til det anførte i 5. afsnit samt pkt. 14 ovenfor.

Vilkår om samfundstjeneste ved prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a

47. I straffelovens § 40 a, stk. 3 og 4, er det bestemt, at der i forbindelse med prøveløsladelse efter stk. 1, nr. 1, *kan* fastsættes vilkår om samfundstjeneste, og at der ved prøveløsladelse efter stk. 1, nr. 2, *skal* fastsættes vilkår herom.

Tilsynet med personer, der er prøveløsladt med vilkår om samfundstjeneste, føres ligesom ved betinget dom med vilkår om samfundstjeneste af et af kriminalforsorgsområderne, jf. straffuldbyrdslovens § 81.

I forbindelse med prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 1, vil samfundstjenestevilkår ifølge forarbejderne være relevant, hvor der bør sikres et fortsat pønalt element, som samtidig er egnet til at støtte den dømtes resocialisering. Det vil navnlig være aktuelt i tilfælde, hvor der er mere end 1 år fra løsladelsen og frem til 2/3-tidspunktet, eller hvis der ikke (længere) er særlige behandlingsbehov eller behov for uddannelse m.v., som kan følges op med mærkbare vilkår efter § 57.

Ligeledes er grunden til, at der efter § 40 a, stk. 4, *skal* fastsættes vilkår om samfundstjeneste ved prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 2, ifølge forarbejderne dels et ønske om at sikre et pønalt element, dels at støtte den dømtes resocialisering.

Efter § 40 a, stk. 5, kan vilkår om samfundstjeneste ikke udstrækkes ud over 2/3 af straffetiden, med mindre særlige grunde taler derfor. Dette skyldes, at indsatte som hovedregel ville være blevet løsladt på dette tidspunkt, og at løsladelse efter § 40 a med et vilkår om samfundstjeneste ud over 2/3-tidspunktet ville kunne opfattes som mindre attraktivt end løsladelse efter § 38, stk. 1.

Som eksempler på særlige grunde, der kan føre til, at samfundstjenestevilkåret kan udstrækkes ud over 2/3-tidspunktet – men højst frem til straffetidens udløb – nævner forarbejderne tilfælde, hvor den prøveløsladte på grund af sygdom, graviditet eller lignende ikke har kunnet udføre den fastsatte arbejdsforpligtelse inden for 2/3 af straffetiden, og hvor det derfor ville virke urimeligt, såfremt den prøveløsladte måtte genindsættes i fængslet, alene fordi samfundstjenesten ikke kunne kræves udført efter 2/3-tidspunktet. I disse særlige situationer er det i forarbejderne desuden forudsat, at den myndighed, der har fastsat samfundstjenestevilkåret, vil kunne nedsætte samfundstjenestens varighed, i stedet for at det tillades, at samfundstjenesteperioden forlænges. Der henvises i øvrigt til Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære om tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte m.v. Endvidere kan nævnes, at det ved kortere fængselsstraffe i nogle tilfælde vil vise sig praktisk umuligt for kriminalforsorgen at tilrettelægge samfundstjenesten således, at den er fuldt afviklet inden for 2/3 af straffetiden. Det er også tænkeligt, at nogle indsatte selv ønsker, at samfundstjenesten afvikles over en lidt længere periode. Det forudsættes efter forarbejderne til loven, at der i begge de nævnte tilfælde i henhold til den gældende bestemmelse i straffelovens § 40 a, stk. 5, kan træffes afgørelse om, at vilkåret om samfundstjeneste skal have en varighed ud over 2/3 af straffetiden, dog ikke ud over den samlede straffetid.

Som følge af reglen i straffelovens § 40 a, stk. 5, er der ifølge forarbejderne ikke grundlag for – som ved samfundstjeneste som vilkår for betinget dom – at fastsætte regler om en særlig længstetid for samfundstjenesten. Dette skyldes, at der i forvejen ligger en tidsmæssig begrænsning i, at samfundstjenestens varighed som udgangspunkt ikke må have en udstrækning ud over den tid, der resterer indtil 2/3-tidspunktet. Der er på den anden side ikke noget til hinder for, at der fastsættes en længstetid for samfundstjenesten, der er kortere end den tid, der resterer inden udløbet af 2/3 af straffetiden.

Derimod skal der træffes bestemmelse om omfanget af samfundstjenesten. Antallet af timer, der skal afvikles som samfundstjeneste, beregnes som udgangspunkt således, at den indsatte skal afvikle 0,5 times samfundstjeneste for hver dag, den pågældende bliver løsladt forud for 2/3-tidspunktet. Sker løsladelsen f.eks. 120 dage før 2/3-datoen, fastsættes vilkår om afvikling af samfundstjeneste i 60 timer. Der kan, ligesom det er tilfældet ved betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, fastsættes vilkår om samfundstjeneste på mellem 30 og 300 timer. Dette følger af straffelovens § 40 a, stk. 7, jf. § 63, stk. 1, 1. pkt.

Ved fastsættelse af arbejdspligtens omfang må der ifølge forarbejderne ud over længden af perioden frem til tidspunktet for udståelse af 2/3 af straffetiden også lægges vægt på andre forhold, herunder omfanget af eventuelle andre vilkår om f.eks. behandling, samt på den prøveløsladtes muligheder for fast beskæftigelse. Vilkår om samfundstjeneste må ikke være til hinder for, at den prøveløsladte kommer i reelt arbejde eller på anden måde på ny bliver integreret i samfundet.

Ifølge forarbejderne antages det i almindelighed, at muligheden for en resocialiserende effekt af samfundstjeneste er størst, når samfundstjenesten har en længere periode end tre måneder. Under hensyn til, at adgangen til prøveløsladelse med vilkår om samfundstjeneste forudsættes anvendt med hensyn til personer, der har særligt gode personlige forhold, skal der imidlertid ifølge forarbejderne ikke gælde en sådan tidsmæssig begrænsning. Da det i praksis kan vise sig vanskeligt at gennemføre samfundstjenesteforløb på under 2 måneders varighed, vil sådanne forløb ifølge forarbejderne dog have undtagelsens karakter. Se dog ovenfor vedrørende kortere fængselsstraffe.

Den samlede vilkårsfastsættelse ved løsladelse efter straffelovens § 40 a

48. Det er forudsat, at der ved fastsættelsen af eventuelle særlige vilkår efter straffelovens § 57 ved siden af vilkår om samfundstjeneste tages hensyn til samfundstjenestens omfang, således at forpligtelsen, som de fastsatte vilkår samlet set indebærer, ikke bliver urimelig eller står i misforhold til reststraffen. Dette gælder både prøveløsladelse efter § 40 a, stk. 1, nr. 1 og nr. 2.

Vejledning af indsatte

49. Den indsatte skal inden prøveløsladelsen nøje instrueres om betydningen af vilkårene og konsekvensen af ikke at overholde disse, jf. bekendtgørelsens § 11. I den forbindelse bør den indsatte have udleveret kriminalforsorgens pjece om tilsyn og eventuelt tillige pjecen om særvilkår. Den indsatte bør - fortrinsvis i forbindelse med en § 31-udgang - have kontakt med det kriminalforsorgsområde, der skal føre tilsynet, inden løsladelsen og ellers umiddelbart efter løsladelsen med henblik på at planlægge forløbet af tilsynsperioden.

Kapitel 7

Reaktioner ved vilkårsovertrædelser

50. Der skal være konsekvens i tilsynene. Det vil for prøveløsladte sige, at kriminalforsorgsområdet i forbindelse med vilkårsovertrædelse umiddelbart herefter skal træffe foranstaltninger med henblik på at sikre overholdelsen af vilkåret. Må vilkårsovertrædelsen antages at medføre en nærliggende risiko for kriminalitet, skal kriminalforsorgsområdet overveje, om der skal ske genindsættelse, jf. straffelovens § 40, stk. 2, nr. 3.

Der skal desuden foretages en vurdering af behovet for en eventuel § 40-reaktion i sager, hvor der foreligger både strafbart forhold og anden vilkårsovertrædelse, men hvor der ikke rejses tiltale for det strafbare forhold.

For så vidt angår fremgangsmåden i sager vedrørende vilkårsovertrædelse henvises til bekendtgørelse om kriminalforsorgens reaktioner ved overtrædelse af vilkår fastsat ved prøveløsladelse, betinget dom m.v. Opmærksomheden henledes på muligheden for anholdelse og varetagtsfængsling, jf. retsplejelovens § 756 og § 763.

Særligt for så vidt angår personer, der er prøveløsladt i medfør af straffelovens § 40 a, følger det af forarbejderne til bestemmelsen, at kriminalforsorgsområdet i forbindelse med overtrædelse af et vilkår om samfundstjeneste skal foretage en vurdering af behovet for en eventuel reaktion efter straffelovens § 40,

stk. 2, nr. 3, uanset vurderingen af risikoen for ny kriminalitet. Der henvises herved til bekendtgørelse om kriminalforsorgens reaktioner ved overtrædelse af vilkår fastsat ved prøveløsladelse, betinget dom m.v.

Særligt med hensyn til reaktioner ved overtrædelse af vilkår for prøveløsladelse efter § 40 a fremgår det endvidere af forarbejderne, at hvis vilkårsovertrædelsen er af ikke ubetydelig karakter, f.eks. gentagne udeblivelser fra samfundstjeneste uden lovligt forfald, bør den pågældende som hovedregel genindsættes til afsoning, idet den pågældende i så fald ved sin adfærd har vist sig uegnet til den særlige ordning om tidlig prøveløsladelse.

Særligt med hensyn til reaktioner ved overtrædelse af skærpede vilkår for prøveløsladelse, jf. straffelovens § 39, stk. 3, eller § 41, stk. 6, henvises til pkt. 45 ovenfor.

Særligt med hensyn til reaktioner ved overtrædelse af vilkår for prøveløsladelse, jf. straffelovens § 39, stk. 4, eller § 41, stk. 7, henvises til pkt. 46 ovenfor.

Kapitel 8

Løsladelsestidspunktet

Regelgrundlaget

51. Efter § 1, stk. 3, i bekendtgørelse om strafberegning udløber straffetiden ved døgnets påbegyndelse på dagen for endt strafudståelse.

Kapitel 2, §§ 19-24, i bekendtgørelse om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf, indeholder nærmere regler om løsladelsestidspunktet og om fremrykning af løsladelsen, herunder regler om, at løsladelse efter endt strafudståelse skal ske på et sådant tidspunkt, at den løsladte ved benyttelse af offentlige trafikmidler kan nå til en bopæl her i landet inden straffetidens udløb.

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 19 vedrører disse bestemmelser alene løsladelse efter endt strafudståelse eller løsladelse på prøve. Bestemmelserne finder således ikke anvendelse, når indsatte løslades ved strafbrydelse eller efter udståelse af de(n) første del(e) af en straf, hvis afsoning er tilladt opdelt.

Ved fremrykning af løsladelsen tages udgangspunkt i den faktiske løsladelsesdato. For indsatte, der skal prøveløslades, forstås herved den beregnede dato for prøveløsladelse. For indsatte, der skal løslades efter endt straf, er den faktiske løsladelsesdato næsten altid dagen før endt straf, som følge af at løsladelse efter endt strafudståelse skal ske på et sådant tidspunkt, at den løsladte ved benyttelse af offentlige trafikmidler kan nå til en bopæl her i landet inden straffetidens udløb.

Fremrykning af løsladelsen til starten af arbejdsugen (mandag-onsdag) og i forbindelse med søgnehellidage

52. § 21 regulerer situationer, hvor løsladelsesdatoen efter bekendtgørelsens § 19 falder på ugedagene torsdag-søndag. Efter denne bestemmelse skal fremrykning ske til mandag-onsdag for indsatte, der udstår fængselsstraf i 30 dage eller derover. Løsladelsen kan dog højst fremrykkes med 4 dage. Bestemmelsen er ændret som følge af en lovændring i 2022, hvorefter udgangspunktet er, at løsladelse finder sted i starten af arbejdsugen (mandag-onsdag). Det følger af lovbemærkningerne, at fremrykning til starten af arbejdsugen sker uden, at der skal foretages en konkret vurdering af, om fremrykningen er nødvendig for, at den pågældende indsatte kan nå på kommunen, i banken mv. inden en weekend. Kriminalforsorgsområdet bestemmer i de nævnte situationer, hvor løsladelsen efter § 19 falder på ugedagene torsdag-søndag, hvilken dag inden for perioden mandag-onsdag den pågældende indsatte skal løslades dog således, at

der ikke sker fremrykning af løsladelsen i mere end 4 dage fra den beregnede løsladelsesdato efter bekendtgørelsens § 19.

§ 21, stk. 2, regulerer situationer, hvor løsladelsesdatoen efter bekendtgørelsens § 19 falder i perioden mandag-onsdag på en sønehelligdag, der ikke er 2. påskedag eller 2. pinsedag, for indsatte, der udstår fængsel i 30 dage eller derover. Efter denne bestemmelse kan fremrykning af løsladelsen ske med op til 3 dage til nærmest forudgående hele hverdag.

§ 21, stk. 3, regulerer situationer, hvor løsladelsesdatoen efter bekendtgørelsens § 19 falder på en mandag, som er 2. påskedag eller 2. pinsedag. Efter denne regel skal fremrykning ske til den nærmest forudgående onsdag for indsatte, der udstår fængsel i 30 dage eller derover. Bestemmelsen er indført som følge af ovennævnte lovændring i 2022 om løsladelse i starten af arbejdsugen. Det følger af lovbemærkningerne, at der ligesom ved fremrykning efter § 21, stk. 1, skal ske fremrykning uden, at der skal foretages en konkret vurdering af, om fremrykningen er nødvendig for, at den pågældende kan nå på kommunen, i banken mv.

§ 21, stk. 4, indeholder en generel regel, der giver adgang til at undlade fremrykning, hvis undvigelse eller udeblivelse fra udgang på et tidligere tidspunkt end 4 uger før løsladelsesdatoen er sket for at udnytte de særlige fremrykningsregler. Fremrykning bør i disse tilfælde undlades, medmindre særlige omstændigheder i det enkelte tilfælde taler for, at fremrykning sker.

Fremrykning af særlige grunde

53. § 22 regulerer situationer, hvor løsladelsesdatoen efter bekendtgørelsens § 19 falder på en mandag-onsdag, der ikke er en sønehelligdag, jf. § 21, stk. 2 og 3, og bestemmelsen giver mulighed for i situationer, hvor særlige grunde – herunder bl.a. hensynet til at den pågældende kan påbegynde beskæftigelse – gør det nødvendigt at fremrykke løsladelsen indtil 3 dage for personer, der udstår fængselsstraf i 30 dage eller derover.

Særligt for så vidt angår muligheden for at fremrykke løsladelsen, hvis der opstår akut pladmangel i institutionen, bemærkes, at denne mulighed kun forudsættes anvendt, hvis institutionen er fuldt udnyttet, og hvis problemerne ikke umiddelbart har kunnet løses ved at overføre indsatte til de nærmestliggende institutioner.

§ 23 indeholder mulighed for at løslade indsatte, der udstår straf af fængsel i under 30 dage tidligere i tilfælde, hvor der ellers ville blive givet tilladelse til udgang med henblik på at besøge en nærstående person, som er alvorligt syg, eller at være til stede ved en nærståendes begravelse. Fremrykning i medfør af denne regel vil kunne gives i et tidsrum svarende til det tidsrum, der ellers ville kunne gives udgang til formålet.

Fremrykning i forbindelse med julen

54. § 24 indeholder regler om fremrykning i forbindelse med julen. Bestemmelsen omfatter alene indsatte, der udstår fængsel i 3 måneder eller derover. Afgørende for, om reglen kan anvendes, er, om den faktiske løsladelsesdato falder i perioden fra og med den 23. december til og med den 3. januar. Er den faktiske løsladelsesdato den 22. december eller tidligere, kan der ikke ske fremrykning efter denne bestemmelse.

Da det er den faktiske løsladelsesdato, der er afgørende, kan fremrykning efter denne regel ikke ske i kombination med fremrykning i forbindelse med lørdag, søndag eller sønehelligdag.

At løsladelsen kan fremrykkes indtil 5 dage før jul, åbner mulighed for at foretage den nødvendige koordination, når et større antal indsatte løslades inden for samme tidsrum.

Også denne bestemmelse indeholder en regel, hvorefter fremrykning kan undlades i visse situationer, hvor den pågældende er undvejet eller den pågældende er udeblevet fra tilsigelse. Fremrykning bør i disse tilfælde undlades, medmindre særlige omstændigheder i det enkelte tilfælde taler for at fremrykning sker.

Det bemærkes i øvrigt, at man, såfremt den indsatte har fået afslag på udgang i juleperioden, bør være opmærksom på de omstændigheder, som har medført afslag på udgang, såfremt der måtte opstå spørgsmål om fremrykning af prøveløsladelsestidspunktet i juleperioden efter reglerne i § 24.

Tidspunktet for løsladelse af genindsatte, der har været prøveløsladt med vilkår om samfundstjeneste efter straffelovens § 40 a

55. I tilfælde, hvor der på grund af vilkårsovertrædelse er sket genindsættelse af en person, der har været prøveløsladt efter § 40 a, skal der i forbindelse med en senere beslutning om prøveløsladelse i medfør af § 38, stk. 1, § 38, stk. 2, eller § 40 a tages hensyn til omfanget af eventuel samfundstjeneste, som den pågældende har udført som vilkår for den tidligere prøveløsladelse, jf. straffelovens § 40, stk. 6, 2. pkt. Det betyder, at den indsatte – hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt herfor – prøveløslades efter genindsættelse, inden 2/3 af straffetiden er udstået, således at det tidligere løsladelsestidspunkt afspejler den udførte samfundstjeneste. Afgørelse om løsladelse på prøve træffes i sådanne tilfælde af kriminalforsorgsområdet, se dog løsladelsesbekendtgørelsens § 26, stk. 1.

Kapitel 9

Kompetence og sagsbehandling

Kompetencefordeling

56. I bekendtgørelsens kapitel 3, §§ 25-28, er kompetencefordelingen mellem Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområderne reguleret. Udgangspunktet er, at kriminalforsorgsområdet har kompetence til at træffe afgørelse om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, § 38, stk. 2, og § 40 a, for så vidt angår indsatte, der udstår tidsbestemt fængselsstraf, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i bekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 1 og 2, samt de tilfælde, der er nævnt i bekendtgørelsens § 28, stk. 2.

Henvisningen til bekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 2, indebærer bl.a., at i de tilfælde, der er omfattet af bekendtgørelsens § 8, stk. 2, 1. pkt., om høring af den politidirektør, som har behandlet straffesagen, afgøres spørgsmålet om løsladelse på prøve efter straffelovens § 40 a af Direktoratet Kriminalforsorgen, hvis kriminalforsorgsområdet finder, at der bør gives tilladelse til prøveløsladelse, uanset at dette frarådes af politidirektøren.

Henvisningen til bekendtgørelsens § 28, stk. 2, indebærer, at Direktoratet for Kriminalforsorgen træffer afgørelse om løsladelse på prøve af indsatte, der er 1) dømt for terror eller anden kriminalitet omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13, 2) dømt for politisk motiveret kriminalitet eller 3) indberettet af kriminalforsorgen til Rigspolitiet på grund af bekymring for radikalisering eller ekstremisme. Vedrørende indsatte, der er omfattet af bekendtgørelsens § 28, stk. 2, nr. 2, bemærkes, at kriminalforsorgsområdet ved modtagelse af en dom til fuldbyrdelse skal være opmærksom på, om der er anført forhold i dommen, som tyder på, at den pågældendes kriminalitet er politisk motiveret, uden at forholdet er omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13. Der henvises til skrivelse af 22. maj 2015 fra Center for Straffuldbyrddelse om høring af politiet om udgang og prøveløsladelse vedrørende klienter, hvor institutionen har indberettet om bekymrende adfærd og/eller klienten er dømt for terror eller politisk motiveret kriminalitet. Derudover

henvises til pkt. 57 nedenfor, hvoraf det bl.a. fremgår, at kriminalforsorgsområdet kan give afslag på løsladelse på prøve af indsatte, der er omfattet af bekendtgørelsens § 28, stk. 2, medmindre kriminalforsorgsområdet har anmodet politidirektøren om en udtalelse.

Afgørelse om prøveløsladelse af livstidsdømte efter straffelovens § 41, stk. 1, træffes i alle tilfælde af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Tilfælde, hvor indsatte opfylder betingelserne for at blive løsladt på prøve alene på vilkår om straffrit liv, når 2/3 af straffetiden er udstået, men som af forskellige grunde ikke ønsker at blive prøveløsladt (tvangsprøveløsladelse), afgøres af kriminalforsorgsområdet. Det bemærkes, at indsatte ikke har krav på at være indsat til endt straf. Kriminalforsorgsområdet har således også kompetencen til at bestemme, at tvangsprøveløsladelse ikke skal ske. I forhold til udlændinge, som skal og kan udvises umiddelbart efter prøveløsladelse, vil tvangsprøveløsladelse kunne ske efter udståelse af 1/2, dog mindst 2 måneder, af straffen, jf. ovenfor under pkt. 21, hvor den nærmere kompetencefordeling i disse sager er beskrevet.

§ 27 regulerer spørgsmålet om, hvem der skal træffe afgørelse vedrørende såkaldte ”tekniske” prøveløsladelser, dvs. prøveløsladelse i sager, hvor en domfældt på fri fod har udstået 2/3 af straffetiden ved varetægtsfængsling. Når der træffes afgørelse om ”teknisk” prøveløsladelse, anses prøveløsladelse for sket på datoen for løsladelsen fra varetægt, hvilket skal anføres på prøveløsladelsesresolutionen. § 27 finder tilsvarende anvendelse for så vidt angår en afgørelse om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2, eller § 40 a.

Høring

57. Det påhviler den kriminalforsorgsmyndighed, som skal træffe afgørelse om prøveløsladelse, at sikre, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, før der træffes afgørelse.

I bekendtgørelsens §§ 5-7, § 8, stk. 1, og § 9 er fastsat regler om, at høring af andre myndigheder m.v. skal ske i visse situationer, før der træffes afgørelse om tilladelse til løsladelse på prøve. I de tilfælde, der er nævnt i § 8, stk. 2, 1. pkt., gælder, at der altid skal foretages høring, jf. nedenfor.

I alle tilfælde skal det imidlertid overvejes, om det for at oplyse sagen tilstrækkeligt er nødvendigt tillige at indhente oplysninger fra andre. F.eks. bør det for seksualdømte undersøges, om Herstedvester Fængsel, i forbindelse med at den pågældendes sag er visiteret i denne institution, har oplysninger af relevans for utilrådelighedsvurderingen og vilkårsfastsættelsen. Har et hospital den seksualdømte i behandling, skal der også herfra indhentes oplysninger af relevans for utilrådelighedsvurderingen og vilkårsfastsættelsen.

Inden der træffes afgørelse om løsladelse på prøve, skal der endvidere altid ske høring, herunder til brug for afgørelse af spørgsmålet om fastsættelse af vilkår som nævnt i straffelovens § 39, stk. 3, eller § 41, stk. 6, (se pkt. 45 ovenfor) af den politidirektør, der har behandlet straffesagen, hvis politidirektøren i forbindelse med underretningen af kriminalforsorgen om, at den dømte skal udstå fængselsstraf m.v., har oplyst, at den pågældende har tilknytning til en rocker- eller bandegruppering m.v., eller hvis det på anden vis er oplyst, at den pågældende har en sådan tilknytning. Pligten til at foretage høring af politidirektøren gælder, uanset at den dømte har været på fri fod mellem domfældelsen og iværksættelsen af straffuldbyrdsen. Der henvises til bekendtgørelsens § 8, stk. 2, 1. pkt. Det bemærkes i den forbindelse, at det i lovbemærkningerne (lovændring i 2014) er forudsat, at kriminalforsorgen ved behandlingen af spørgsmål om prøveløsladelse skal indhente en udtalelse fra politidirektøren i alle tilfælde, hvor kriminalforsorgen under den pågældendes afsoning har en formodning om, at den pågældende indsatte har tilknytning til rocker- eller bandemiljøet. Tilsvarende vil kriminalforsorgen, hvis kriminalforsorgen har kendskab til, at den dømte har tilknytning til en anden slags kriminell gruppe end en rockergruppe eller bande, skulle indhente en udtalelse fra politidirektøren. Det er i lovbemærkningerne forudsat, at

kriminalforsorgen ved høringen af politidirektøren vil skulle give denne oplysninger om den dømtes afsoningsforhold, som skønnes at kunne have relevans for politidirektørens vurdering af sagen. Det kan ifølge lovbemærkningerne f.eks. være oplysninger om, at den pågældende under afsoningen muligvis har frasagt sig sit medlemskab eller på anden måde kan være udtrådt af den pågældende gruppering. Som anført i pkt. 13 ovenfor vil det ved vurderingen af, om prøveløsladelse bør finde sted, med betydelig vægt tale imod prøveløsladelse, hvis den indsatte har tilknytning til en gruppe af personer, der tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, jf. den politiske aftale af 24. marts 2017 om Bandepakke III. Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat har en sådan tilknytning beror på en politifaglig vurdering. I overensstemmelse hermed fremgår det af høringsreglen i løsladelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2, 1. pkt., at der, inden der træffes afgørelse om løsladelse på prøve, indhentes en udtalelse, herunder om hvorvidt den dømte har tilknytning til en gruppe af personer, der tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet.

Ved en ændring af straffeloven (lovændring i 2014) er der i straffelovens § 38, stk. 5, og § 41, stk. 3, indsat en bestemmelse, hvorefter prøveløsladelse ikke kan ske, hvis den dømte af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og politiet oplyser, at der inden for den gruppe, som den dømte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af § 180. Hvis disse betingelser er opfyldt, vil det ifølge lovbemærkningerne skulle føre til, at prøveløsladelse nægtes. Det gælder, uanset at de almindelige betingelser herfor i øvrigt måtte være opfyldt. Det følger videre af lovbemærkningerne, at de nævnte bestemmelser vil begrænse prøveløsladelse, uanset om den pågældende står til prøveløsladelse efter reglerne om ordinær prøveløsladelse eller andre regler om prøveløsladelse, herunder reglerne om prøveløsladelse efter noget for noget-ordningen eller reglerne om prøveløsladelse af livstidsdømte.

I overensstemmelse med lovbemærkningerne er høringsreglen i løsladelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2, 2. pkt., fastsat således, at kriminalforsorgen først vil skulle anmode politidirektøren om en udtalelse til brug for den almindelige utilrådelighedsvurdering, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2, 1. pkt., og kun hvis de almindelige regler herefter ikke er til hinder for prøveløsladelsen, vil der skulle indhentes en særskilt udtalelse vedrørende afskæringsgrundene i straffelovens § 38, stk. 5, eller § 41, stk. 3. I tilfælde, hvor prøveløsladelse må afvises allerede på grundlag af en utilrådelighedsvurdering efter de almindelige regler, vil kriminalforsorgen således ikke skulle anmode politidirektøren om at udtale sig om de omstændigheder, der efter bestemmelserne i straffelovens § 38, stk. 5, eller § 41, stk. 3, begrænser adgangen til prøveløsladelse.

Det følger af lovbemærkningerne, at politiet i forbindelse med høringen (i givet fald) vil få mulighed for at udtale sig om de forhold, som har betydning for spørgsmålet om prøveløsladelse i henhold til straffelovens § 38, stk. 5, eller § 41, stk. 3. Det gælder spørgsmålet om den pågældendes gruppetilknytning og spørgsmålet om, hvorvidt den pågældende gruppe er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt, og om der inden for gruppen har været anvendt skydevåben mv. som led i konflikten. Politiet vil ifølge lovbemærkningerne ikke have pligt til at udtale sig. Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor politiet skønner, at det af politimæssige eller efterforskningsmæssige grunde er mere hensigtsmæssigt at undlade at afgive en udtalelse. Tilsvarende vil der kunne forekomme tilfælde, hvor politimæssige eller efterforskningsmæssige hensyn vil have indvirkning på omfanget og detaljeringsgraden af den udtalelse, som politiet afgiver.

Det følger af lovbemærkningerne, at afskæring af adgangen til prøveløsladelse efter bestemmelserne i straffelovens § 38, stk. 5, eller § 41, stk. 3, vil bero på en politifaglig vurdering. Det afgørende for, om prøveløsladelse vil skulle nægtes efter de nævnte bestemmelser, er ifølge lovbemærkningerne alene,

om der foreligger sådanne oplysninger fra politiet som nævnt i bestemmelserne. Kriminalforsorgen vil ikke skulle foretage en prøvelse eller vurdering af politiets oplysninger. I lovbemærkningerne er det således forudsat, at politiets oplysninger lægges uprøvet til grund af kriminalforsorgen ved afgørelsen af spørgsmålet om prøveløsladelse.

Finder kriminalforsorgsområdet, at betingelserne for løsladelse på prøve er opfyldt, skal kriminalforsorgsområdet anmode politidirektøren om at afgive en udtalelse, hvis den indsatte er 1) dømt for terror eller anden kriminalitet omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13, 2) dømt for politisk motiveret kriminalitet eller 3) indberettet af kriminalforsorgen til Rigspolitiet på grund af bekymring for radikaliserings eller ekstremisme, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 3, 1. pkt. Ved en ændring af straffeloven (lovændring i 2017) er der i straffelovens § 39, stk. 4, 2. pkt., og § 41, stk. 7, 2. pkt., indsat en bestemmelse, hvorefter der ved løsladelse på prøve af en person, som er dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens kapitel 12 eller 13 omhandlede forbrydelser, og som ikke er udvist ved dom, og hvor særlige omstændigheder ikke taler herimod, fastsættes vilkår om, at den dømte skal deltage i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny ligeartet kriminalitet. På den baggrund er det i løsladelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 3, 2. pkt., anført, at udtalelsen vedrørende indsatte, der er dømt for terror eller anden kriminalitet omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13, bl.a. indhentes til brug for afgørelse af spørgsmålet om fastsættelse af vilkår som nævnt i straffelovens § 39, stk. 4, 2. pkt., og § 41, stk. 7, 2. pkt. Politidirektøren skal herefter sende sin udtalelse direkte til Direktoratet for Kriminalforsorgen, som træffer afgørelse i sagen. Finder kriminalforsorgsområdet på den anden side, at en indsat, der er omfattet af bekendtgørelsens § 8, stk. 3, skal nægtes løsladelse på prøve, undlader kriminalforsorgsområdet at anmode politidirektøren om en udtalelse og træffer selv afgørelse om afslag på løsladelse på prøve. Der henvises i øvrigt til pkt. 56 ovenfor hvad angår "politisk motiveret kriminalitet" og til skrivelse af 1. december 2015 fra Center for Straffuldbyrdelse om særlige regler for behandlingen af sager om udgang og prøveløsladelse af indsatte, der er dømt for terror mv., politisk motiveret kriminalitet eller af kriminalforsorgen er indberettet for radikaliserings eller ekstremisme.

I de sager, hvor afgørelsen skal træffes af Direktoratet for Kriminalforsorgen, er det dét kriminalforsorgsområde, hvor institutionen er beliggende, der indhenter udtalelse om tilsyn m.v. fra et eventuelt andet kriminalforsorgsområde, politidirektøren og eventuelt tillige udtalelse fra de sociale myndigheder, jf. bekendtgørelsens § 6, § 8, stk. 2, 1. og 2. pkt., og § 9. Høring af anklagemyndigheden og Retslægerådet vil derimod blive foretaget af Direktoratet for Kriminalforsorgen, medmindre direktoratet i den konkrete sag bemyndiger kriminalforsorgsområdet til at foretage høringen.

Det følger dog af løsladelsesbekendtgørelsens § 18, at i de tilfælde, hvor kriminalforsorgsområdet finder, at der er grundlag for tidlig prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a, foretager kriminalforsorgsområdet høring af anklagemyndigheden i sager vedrørende indsatte, der afsoner straffe for de groveste forbrydelser, jf. løsladelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 3, 1. pkt. Det fremgår af forarbejderne, at der i tvivlstilfælde altid skal ske høring af anklagemyndigheden. Høringen foretages bl.a. med henblik på, at politiet kan få lejlighed til at udtale sig om, hvorvidt hensynet til retshåndhævelsen efter anklagemyndighedens vurdering taler imod prøveløsladelse. Efter bestemmelsens 2. pkt. skal der dog ikke ske høring af anklagemyndigheden for så vidt angår indsatte, der er idømt under 8 måneders fængsel, og som har været på fri fod mellem domfældelsen og iværksættelsen af straffuldbyrdelsen. Om retshåndhævelsessenssyn i de tilfælde, hvor der ikke skal ske høring af anklagemyndigheden, henvises til pkt. 35 ovenfor.

Udtalelser fra de myndigheder, der er nævnt i §§ 5-9, bør så vidt muligt indhentes skriftligt. Dette udgangspunkt bør kun fraviges, hvor sagens særligt hastende karakter kan begrunde dette.

Sagsbehandlingsregler

58. Som anført ovenfor i indledningen fremgår det af straffuldbyrdslovens § 80, stk. 1, at afgørelse om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, skal træffes på et sådant tidspunkt, at en eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af 2/3 af straffen. For livstidsdømte skal afgørelsen om prøveløsladelse træffes på et sådant tidspunkt, at eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af 12 år af straffetiden. Herudover fremgår det af bekendtgørelsens § 1, at afgørelse om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, eller § 41, stk. 1, skal træffes 4 uger inden prøveløsladelsesdatoen, medmindre det ikke kan lade sig gøre af helt særlige grunde. Bestemmelserne i straffelovens § 38, stk. 5, og § 41, stk. 3, indebærer, at prøveløsladelse ikke kan finde sted, hvis politiet oplyser, at den dømte skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den dømte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten er anvendt skydevåben mv. Efter de nævnte bestemmelser vil der ifølge lovbemærkningerne derfor under de angivne betingelser ikke kunne træffes afgørelse om at løslade den dømte på prøve, og en tidligere truffet afgørelse herom vil ikke kunne effektueres. I lovbemærkningerne er det videre anført, at der vil kunne forekomme tilfælde, hvor der i overensstemmelse med ovennævnte tidsfrist i bekendtgørelsens § 1 er truffet afgørelse om et prøveløsladelsestidspunkt, men hvor der efterfølgende tilgår oplysninger fra politiet, som kan være til hinder for prøveløsladelsen. Det kan ifølge lovbemærkningerne f.eks. være oplysninger om, at en voldelig konflikt er brudt ud, efter at afgørelsen om prøveløsladelse blev truffet, eller lignende oplysninger om det aktuelle konfliktbillede. I sådanne tilfælde vil prøveløsladelsestidspunktet således ifølge lovbemærkningerne skulle udskydes, indtil politiet oplyser, at hindringen for prøveløsladelsen ikke længere er til stede.

Selvom afgørelse om prøveløsladelse således som hovedregel skal træffes en vis tid inden prøveløsladelsesdatoen, er det en forudsætning for, at prøveløsladelse sker, at betingelserne fortsat er til stede på prøveløsladelsestidspunktet.

Bekendtgørelsens §§ 10-13 indeholder sagsbehandlingsregler, herunder regler om inddragelse af den indsatte, forkyndelse af afgørelser om løsladelse på prøve, notatpligt ved kriminalforsorgsområdets afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse og frist for indbringelse af sager, hvor den indsatte klager over kriminalforsorgsområdets afslag på prøveløsladelse, for Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Bekendtgørelsens § 10, stk. 2, indeholder en regel om, at når kriminalforsorgsområdet efter reglerne i bekendtgørelsens § 4, stk. 2 eller 3, tager spørgsmålet om prøveløsladelse op til fornyet overvejelse og fortsat ikke finder, at betingelserne for prøveløsladelse er opfyldt, orienterer kriminalforsorgsområdet den indsatte herom i de tilfælde, hvor afgørelse om prøveløsladelse i medfør af reglerne i bekendtgørelsens § 28 træffes af direktoratet. Kriminalforsorgsområdet orienterer i disse tilfælde den indsatte om områdets indstilling og spørger den indsatte, om sagen ønskes forelagt for direktoratet. Reglen indebærer, at kriminalforsorgsområdet kan undlade at foretage videre i sagen, hvis den indsatte tilkendegiver, at sagen ikke ønskes forelagt for direktoratet.

Forkyndelse og vejledning

59. Det fremgår bl.a. af § 11, at afgørelser om, at prøveløsladelse skal ske, skal forkyndes for den indsatte ved kriminalforsorgsområdets foranstaltning, og at den indsatte samtidig skal vejledes udførligt om forståelsen af de fastsatte vilkår. Når afgørelsen om, at prøveløsladelse skal ske, træffes af Direktoratet for Kriminalforsorgen, vil kriminalforsorgsområdet af direktoratet blive pålagt at udfærdige resolutionen og foretage forkyndelse for og vejledning af den indsatte.

Notatpligt

60. Bestemmelsen i § 12 indebærer, at kriminalforsorgsområdet ved afslag på prøveløsladelse skal udfærdige et notat, som bl.a. skal indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Heri ligger, at begrundelsen skal indeholde en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og hvis afgørelsen beror på et skøn, skal det angives, hvilke hovedhensyn der har været bestemmende for udøvelsen af skønnet. Om fornødent skal det tillige angives, hvilke faktiske omstændigheder som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen. Begrundelsen kan begrænses, i det omfang hensynet til den indsatte interesse findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 3, jf. §§ 15-15 b.

Det fremgår endvidere af § 12, at det notat, der skal udfærdiges, bl.a. skal indeholde oplysning om dato for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte, at den indsatte er vejledt om muligheden for at indbringe spørgsmålet for Direktoratet for Kriminalforsorgen i de tilfælde, hvor dette fremgår af bekendtgørelsens § 37, stk. 2-5, og om fristen for at indgive klage. Baggrunden for denne regel er navnlig, at bekendtgørelsens § 37, stk. 6, indeholder en bestemmelse om, at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen skal være indgivet inden 2 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den indsatte.

Af bekendtgørelsens § 12, stk. 2, fremgår det, at der skal gøres notat om, at den indsatte er vejledt om muligheden for at indbringe den endelige administrative afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, herunder under henvisning til, at prøveløsladelse ikke kan ske, jf. straffelovens § 38, stk. 5, for retten. Om baggrunden for denne regel se nedenfor under pkt. 62.

Reglerne i §§ 10-13 finder anvendelse både ved prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1 og 2, og ved prøveløsladelse efter straffelovens § 40 a og § 41. Herudover indeholder bekendtgørelsens §§ 14-16 og §§ 17-18 særlige regler om behandling af ansøgninger om løsladelse på prøve efter henholdsvis straffelovens § 38, stk. 2, og § 40 a.

Behandling af sager, der skal forelægges Direktoratet for Kriminalforsorgen

61. I cirkulære om behandling m.v. af sager, hvor afgørelse om prøveløsladelse træffes af Direktoratet for Kriminalforsorgen efter indstilling fra kriminalforsorgsområdet, er fastsat regler om "papirgangen" ved forelæggelse af sager m.v. for Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Kapitel 10

Domstolsprøvelse i sager vedrørende prøveløsladelse

Regelgrundlaget

62. Efter straffuldbyrdelseslovens § 112, nr. 6, kan endelige administrative afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, og endelige administrative afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 41, stk. 1, når 14 år af livstidsstraffen er udstået, af den dømte kræves indbragt for retten, inden 4 uger efter afgørelsen er meddelt den pågældende.

Da det er den endelige administrative afgørelse, der kan kræves indbragt for retten, vil det i alle tilfælde være Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse, der indbringes for retten, uanset om der er tale om en afgørelse i første eller anden instans.

Når Direktoratet for Kriminalforsorgen træffer afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse, vil denne afgørelse blive meddelt skriftligt til den indsatte. Dette indebærer, at afgørelsen skal indeholde bl.a. skriftlig vejledning om muligheden for at kræve afgørelsen indbragt for retten og fristen herfor. Den indsatte

bør imidlertid i alle tilfælde allerede i forbindelse med, at afslag på prøveløsladelse meddeles i første instans, vejledes om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten og fristen herfor. Når kriminalforsorgsområderne meddeler afslag på prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, herunder under henvisning til at prøveløsladelse ikke kan ske, jf. straffelovens § 38, stk. 5, skal kriminalforsorgsområdet derfor allerede på dette tidspunkt vejlede den indsatte om muligheden for domstolsprøvelse, jf. også bekendtgørelsens § 12, stk. 2.

Efter straffuldbyrddelseslovens § 112, nr. 7, kan også endelige administrative afgørelser vedrørende genindsættelse af prøveløsladte kræves indbragt for retten af den indsatte.

Fornyelse af domstolsprøvelse

63. Straffuldbyrddelseslovens § 122 indeholder regler om, hvornår spørgsmålet om prøveløsladelse eller genindsættelse på ny kan kræves indbragt for retten, når retten har opretholdt en afgørelse herom truffet af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Bestemmelsen indebærer, at spørgsmålet om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, først kan indbringes for retten igen, når der er forløbet 6 måneder, siden retten afsagde kendelse om spørgsmålet. Ved prøveløsladelse af livstidsdømte skal der være forløbet 1 år.

Endelige administrative afgørelser om genindsættelse af prøveløsladte kan af den indsatte kræves indbragt for retten efter straffuldbyrddelseslovens § 112, nr. 7, men kan – hvis retten opretholder afgørelsen – ikke indbringes for retten på ny, jf. straffuldbyrddelseslovens § 122, stk. 1.

Hvis en prøveløsladt efter genindsættelse på et senere tidspunkt får afslag på prøveløsladelse, kan spørgsmålet om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, eller § 41, stk. 1, først kræves indbragt for retten henholdsvis 6 måneder og 1 år fra afgørelsen om genindsættelse.

Sagens indbringelse for retten

64. Efter straffuldbyrddelseslovens § 114 skal sager, som den indsatte ønsker indbragt for domstolene, uden unødigt ophold indbringes for retten af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Den indsatte skal således blot fremsætte sit krav rettidigt, mens det påhviler direktoratet at sørge for, at sagen uden unødigt ophold indbringes for retten. Om kriminalforsorgsområdets behandling af indsattes anmodninger om, at Direktoratet for Kriminalforsorgens afslag på prøveløsladelse indbringes for retten, henvises til bekendtgørelse om behandlingen af begæringer om domstolsprøvelse af visse endelige administrative afgørelser.

Kapitel 11

Dømte, der udstår straf på bopælen eller på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol efter straffuldbyrddelseslovens kapitel 13 a eller 13 b (Bekendtgørelsens afsnit II)

Kompetence og sagsbehandling

65. I bekendtgørelsens § 29, er det fastsat, at det som udgangspunkt er kriminalforsorgsområdet, der har kompetencen til at træffe afgørelse om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, § 38, stk. 2, og § 40 a, når der er tale om en dømt, der udstår straf på bopælen eller på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol. Afgørelser efter bekendtgørelsen i øvrigt er også henlagt til kriminalforsorgsområdet. I de tilfælde, der er nævnt i bekendtgørelsens § 26, stk. 1, og § 28, stk. 2, træffes afgørelsen dog af Direktoratet for Kriminalforsorgen efter indstilling fra kriminalforsorgsområdet.

66. Når kriminalforsorgsområdet skal behandle spørgsmål om prøveløsladelse eller i øvrigt træffe afgørelser efter bekendtgørelsen i relation til dømte, der udstår straf på bopælen eller på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol, følges som udgangspunkt samme procedurer

m.v., som gælder ved behandling af disse spørgsmål i relation til indsatte (bekendtgørelsens afsnit I). På grund af afsoningsformens særlige karakter vil reglerne i sagens natur ikke i alle tilfælde kunne finde anvendelse. Bekendtgørelsens kapitel 5 og 6, §§ 30-34, fastsætter således, hvilke regler der i bekendtgørelsens afsnit I tillige finder anvendelse for dømte, der udstår straf på bopælen eller på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol.

Prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1

67. Når kriminalforsorgsområdet skal vurdere spørgsmålet om prøveløsladelse, skal det ske i overensstemmelse med principperne i kapitel 2 ovenfor.

68. I bekendtgørelsens § 31 er fastsat regler om, at høring af andre myndigheder m.v. skal ske i visse situationer. Det er fastsat, at der ved kriminalforsorgsområdets behandling af spørgsmål om løsladelse på prøve efter straffelovens § 38, stk. 1, skal indhentes oplysninger om eventuelle verserende straffesager mod den dømte fra Det centrale Kriminalregister, jf. § 31, jf. § 5, samt i visse tilfælde indhentes en udtalelse fra det kriminalforsorgsområde, der i givet fald skal føre tilsyn med den pågældende, jf. § 31, jf. § 6, stk. 1. Sidstnævnte høring skal naturligvis kun finde sted, hvis det ikke er det kriminalforsorgsområde, der træffer afgørelse om prøveløsladelse, som i givet fald skal føre tilsyn med den pågældende. Med disse tillemplinger finder principperne i pkt. 57 ovenfor i øvrigt anvendelse.

69. I relation til spørgsmålet om vilkårsfastsættelse samt spørgsmålet om reaktioner ved vilkårsovertrædelser følges principperne i henholdsvis kapitel 6 og 7 ovenfor.

70. I bekendtgørelsens §§ 10-13 er fastsat regler om sagsbehandlingen i relation til prøveløsladelse. Disse bestemmelser gælder med en enkelt undtagelse også for dømte, der udstår straf på bopælen eller på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol efter straffuldbyrddelseslovens kapitel 13 a eller 13 b, jf. § 32. Sagsbehandlingsreglerne er nærmere beskrevet ovenfor under pkt. 57-60.

71. Efter straffuldbyrddelseslovens § 112, nr. 6, kan endelige administrative afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, af den dømte kræves indbragt for retten, inden 4 uger efter afgørelsen er meddelt den pågældende. Se nærmere ovenfor under kapitel 10.

Prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2, og § 40 a

72. §§ 33 og 34 fastsætter, hvilke regler i bekendtgørelsens afsnit I der tillige finder anvendelse i forbindelse med kriminalforsorgsområdets behandling af spørgsmålet om prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 2, og § 40 a.

73. I forbindelse med iværksættelsen af straffuldbyrddelsen, jf. § 14 i bekendtgørelse om strafudståelse på bopælen, skal kriminalforsorgsområdet bl.a. vejlede den dømte om de rettigheder og pligter, som tilsynet og de for fuldbyrdelsen fastsatte vilkår indebærer, herunder om virkninger af vilkårsovertrædelse, jf. reglerne herom i cirkulære om visse sagsbehandlingsspørgsmål ved behandling af sager om fuldbyrdelse af straf på bopælen under intensiv overvågning og kontrol.

Uanset at kriminalforsorgsområdet ikke har pligt til at tage spørgsmålet om prøveløsladelse efter § 40 a op af egen drift, bør spørgsmålet om prøveløsladelse efter § 40 a drøftes med den dømte i forbindelse med ovennævnte vejledning. Det bør i den forbindelse overvejes, om den dømte vil kunne være omfattet af målgruppen for reglerne om løsladelse efter § 40 a. I bekræftende fald bør det drøftes med den dømte, hvilken særlig indsats den dømte eventuelt skal yde for at komme i betragtning til tidlig prøveløsladelse.

Løsladelsestidspunktet

74. Efter § 1, stk. 3, i bekendtgørelse om strafberegning udløber straffetiden ved døgnets påbegyndelse på dagen for endt strafudståelse.

Kapitel 2, §§ 19-24, i bekendtgørelse om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf, indeholder nærmere regler om løsladelsestidspunktet og om fremrykning af løsladelsen. Disse regler gælder med nogle få undtagelser også for dømte, der udstår straf på bopælen under intensiv overvågning og kontrol, jf. bekendtgørelsens § 35.

I bekendtgørelsens § 36 er fastsat, at løsladelse, som sker efter endt strafudståelse, skal finde sted på et sådant tidspunkt, at afmontering af det elektroniske overvågningsudstyr er sket inden straffetidens udløb.

Klageregler m.v.

75. Det følger af bekendtgørelsens § 37, stk. 1, at afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse, jf. straffelovens §§ 38-41, ikke kan påklages til højere administrativ myndighed, se dog umiddelbart nedenfor vedrørende nogle undtagelser til denne regel. Formuleringen i § 37, stk. 1, dækker ikke kun kriminalforsorgsområdernes afgørelser i prøveløsladelsessager. Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse kan således ikke påklages til Justitsministeriets departement. Det gælder både afgørelser efter straffelovens § 41 vedrørende en indsat, der udstår straf af fængsel på livstid, afgørelser i uenighedssager efter bekendtgørelsens § 26, stk. 1, og afgørelser efter bekendtgørelsens § 28, stk. 2, vedrørende indsatte, der er 1) dømt for terror eller anden kriminalitet omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13, 2) dømt for politisk motiveret kriminalitet eller 3) indberettet af kriminalforsorgen til Rigspolitiet på grund af bekymring for radikaliserings eller ekstremisme.

Efter § 37, stk. 2, kan afgørelser, der er truffet af kriminalforsorgsområdet om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, herunder under henvisning til, at prøveløsladelse ikke kan ske, jf. straffelovens § 38, stk. 5, dog påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Det samme gælder for så vidt angår en fornyet afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, når en indsat, som udstår fængselsstraf i under 8 år, har udstået yderligere 3 måneder af straffen, siden der af kriminalforsorgsområdet blev truffet afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse, eller når en indsat, som udstår fængselsstraf i 8 år eller længere tidsbestemt fængselsstraf, har udstået yderligere 6 måneder af straffen, siden der af kriminalforsorgsområdet blev truffet afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse. Der henvises til bekendtgørelsens § 37, stk. 3.

Efter § 37, stk. 4, kan en fornyet afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse under henvisning til, at prøveløsladelse ikke kan ske, jf. straffelovens § 38, stk. 5, påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen, når den indsatte har udstået yderligere 3 måneder af straffen, siden der af kriminalforsorgsområdet blev truffet afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse.

Det fremgår videre af § 37, stk. 5, at når en prøveløsladt er genindsat til udståelse af reststraffen, finder bestemmelserne i § 37, stk. 2-4, tilsvarende anvendelse ved afgørelse af et spørgsmål om prøveløsladelse for så vidt angår indsatte, som udstår tidsbestemt fængselsstraf.

Klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen skal iværksættes inden to måneder efter, at afgørelsen er meddelt den indsatte. Direktoratet kan i særlige tilfælde se bort fra denne frist.

76. Vejledning nr. 9736 af 28. juni 2022 om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesvejledningen), bortfalder.

Direktoratet for Kriminalforsorgen, den 15. december 2023

INA ELIASSEN

/ Mette Kjølby